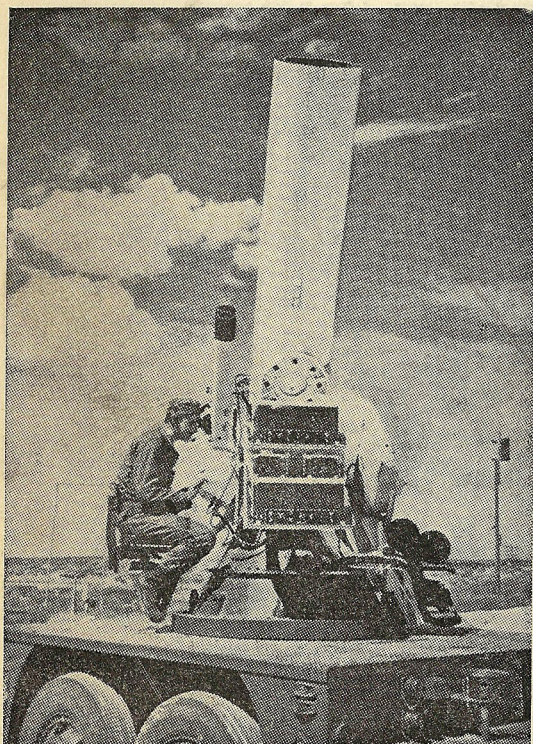

צקלון

צבא הגנה לישראל
הוצאת «מערכות»

צקלון

לקט תרגומים

תוכן העניינים

- סיוע-אוויר טקטי הדוק — תולדותיו 3
והתפתחותו 3
לקראת יתר-מהירות במערכת הצבא . גני-מיוז ב. ט. וילסון 13
גדוד רגלים בהגנה ובהתקפת-נגד (פרקי-קרב) 23
דבר אל מפקדים (מתוך מכתבו של
מפקדי-דיבזיה) 32
הגני-מיוז ג. רייולי
על מבצעי סיני וסואץ (הרהורים והערות
ברבעון הצבא הבריטי) 36
הבריג. ס. נ. בארקלי

צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכות"

אדר א' תשי"ז - פברואר 1957

מ. 47 (כרך ה')

למנויי צקלון

עם הופעת החוברת האחרונה לשנת 1956, ניתנת אפשרות לכרוך את החוברות שהופיעו בשנת 1956 (מס' 34 — מס' 45). מחיר הכריכה 750 פרוטה.
את החוברות לכריכה יש למסור במנהלת "מערכות" (הקריה רח' ג' מס' 1-ת"א) או לשלוח לת.ד. 7026 הקריה, ת"א, עד 1 באפריל 1957, ולצרף המחאת דואר מתאימה.
מחיר כרך (כולל החוברות) 2.5 ל"י.

תמונת שער

"טלסקופ" מכמ"י נגד-מטוסי

המלה "טלסקופ" — רק בתורת כינוי באה כאן. אמנם במובנה החילולי ("צופה-למרחוק") מגדירה מלה זאת נכונה גם את הכלי החדש של צבא ארה"ב, שנועד לעקיבה, ממרחקים גדולים-ביותר, אחרי מטוסי-יריב, והמוצג בשער חוברת, "צקלון" זו; אך מקובל להשתמש במלה זו לציון כלים אופטיים. ואילו בכלי שלפנינו, על-אף יכולתו של שרת-הכלי לראות חזותית את המטוס בתנועתו — הרי הכלי עצמו העשוי להבחין במטוסים נעים בטוחים עד כדי 500 ק"מ, אינו מגיע לידי יכולת "ראיה" זו אלא באמצעות מתקן רדארי. משקלו, על כנו הסיבובי הנו אמנם כטון וחצי, ועל כן הנו כבד-טלטלה במקצת; אולם אך בשל טנחו הגדול אין בכך משום מגבלה חמורה.

בית דפוס צבאי 665

מקורות ומחברים

(הערות והארות לקורא)

סיוע-אוויר טקטי הדוק — תולדותיו והתפתחותו (לפי לקחי אורת'ה "מרינס") מאת המיור י. א. סאליבאן.

ענין, שהנו מן החיוניים ביותר אצל צבאות זמננו — שאצל רובם מהוה הוא את "הנקודה הרגיש" — הרי הוא ענין סיוע-האוויר הטקטי הקרוב, ולגביו — סוגא דארעא חד הוא. צרכיהם ותביעותיהם של הגייסות האמריקאיות, למשל, בצאתם להתקפה ולמסע התקדמות, אינם שונים ביסודם מאלה, של, נאמר, גייסותינו אנו. ואף דרכי תפעולו התכליתי של כוח-האוויר הטקטי אשר תומך בגייסות אלה. יש ומפתיע הדמיון שבהם על אף שוני הממדים והמסביבות.

עובדה זו ודאי כבר הומחשה לגבי לא-מעטים מבין קוראי ה"צקלון" ע"י עיונם במאמר "סיוע-אוויר קרוב — כיצד" שב"צקלון" מס. 46. האמת היא, שמבחינות רבות מהוה המאמר המוגש עתה מעין המשך לזה שב"צקלון" הקודם, אם כי מבחינת תקיפות-ההתפתחות עליהן הוא חל אפשר-לאמר כי יש בו גם משום הקדמה: כי ניתן בו ניתוח התפתחותה של האוויר-הטקטית אשר ל"צבא-הצי" האמריקאי (להבדיל מהאוויר-הטקטית ה"כללית" שעל סיועה לכוחות צבא-היבשה דובר ב"סיוע-אוויר קרוב — כיצד?"), והתמורות בתפישותיה, כבר החל משנות ה-30 דרך שלביה השונים של מלחמת-העולם ה-2 בנורות האוקיינוס-השקט וגמור בשלהי מלחמת קוריאה. המחבר הנו המיור י. א. סאליבאן.

המאמר לקוח מהירחון של "צבא הצי" האמריקאי, "מארין קור גאזט" ("Marine Corps Gazette")

לקראת יתרי-מחירות במערכת הצבא — מאת הגנ' מיור ב. ט. וילסון. "בקשו ממני כל דבר, אך אל תבקשו ממני זמן!" — כה אמר נפוליון אל מצביאיו. אך יש ואמתות-ייסוד — דוקא משום שאמתות כה יסודיות הן — מטשטשות ומפסידות מערכן כמטבע-של-מחש. והרי מצויה גם מימרה צבאית אחרת: "בצבא סופו של מעשה יעשה — אך הדבר ידרוש זמן רב". ... ודורנו, מן-המפורסמות הוא עד כמה הופכים נוהל ושגרה לגורם, "זולל זמן", וגוברת התביעה לזירח תהליכים ומהלכים. כיצד יש ומתגלגלים הדברים במציאות — ראה, למשל, ב"מערכות" חוב' ק"ד ב, דפים מפנקס סיני" לג. ש! ומאמרו של גנ' מיור וילסון שופע דוגמאות ומחשבות מדרכנות, האומרות כולן: "הבו לצבא גמישות ומהירות!" המאמר לקוח מ"רבעון-הצבא" הבריטי ("The Army Quarterly")

גדוד רגלים בהגנה ובהתקפת-נגד (פרקי קרב)

סופר אנגלי אחד מספר כיצד ידידו, איש צבא מובהק ש"חי" את עניני אימון הגייסות והכשרתם נפצע בשעת מסע-הנסיגה של הכוחות הבריטיים בצפון צרפת בסוף אבגוסט 1914. והתחבא בשוחת שיחים בצדי הדרך הראשית. פלוגת חיל-רגלים גרמני באה והתנה משני עברי הדרך, ואותו קצין אנגלי, על אף היותו פצוע ונתון בסכנה, שקע כולו בהתבוננות דרוכה באורחי היערכותה לחניה, ולהגנה ופעולה במקרה של צורך, של היחידה האויבת — "יחידת חיל-הרגלים המאומן-ביותר שבעולם באותה תקופה", כפי שהתבטא הוא עצמו. יש להניח כי אותה פלוגת-רגלים גרמנית היתה, "טריה" ורעננה קצת יותר — וכן מסודרת, מלוכשת ומוספקת טוב יותר מהגדוד הגרמני בחזית הנהר דון שבפערולותיו עוסקים הקטעים הנתינים בחוברת "צקלון" זו. מאידך גיסא, אין ספק כי הלז היה מנוסה ובדוק יותר. על כל פנים, ראו עורכי הקובץ רב הענין שהוכן ע"י מיניסטריון הצבא האמריקאי, על "פעולות

יחידות קטנות במסע המלחמה הגרמני ברוסיה" לכלול קטעים אלה בין פרקי-הקרב הנבחרים מהם מורכב הקובץ. והקורא אמנם ימצא כאן מספר דוגמאות מענינות של גמישות טקטית וארגונית וזריזות-תחבולה — ולו גם ממקורותיו של צבא אשר אהדתו ודאי שאינה נתונה לו. אכן, מצויים כאן גם פרט או שנים אשר ספק אם יכול להיות קיים לגביהם בטחון מוחלט כי אמנם מציאותיים הם במאת האחוזים. כאמור, שאובים הפרקים מתוך "חוברת מטעם מחלקת-הצבא" של ארה"ב, ששמה כבר הוזכר לעיל.

"Small Unit Actions During the German Campaign in Russia"

דבר אל מפקדים (מתוך מכתבו של מפקד דיביזיה) — מאת הגנ' מיור ג. רייזלי. החייל, בין יבשתי-מובהק ובין "אמפיבי" — חייל הנו, וגדוד — גדוד. על כן, ככל שנוהגים אנשי "צבא הצי" (מרינס) האמריקאי להדגיש ולהבליט את המיוחד שבהם ("אנו אנשי צבא הצי!", "חייל-מרינס אמתי!", וכו') — הרי בעצם, בדברים על איש המרינס האידיאלי, ביחידת צבא-הצי האידיאלית, אין הם מדברים אלא על חייל ויחידה אידיאליים, באשר הם. פירושו של דבר, שכאשר פונה מפקד דיביזיה של מרינס (במקרה זה גנ' מיור רייזלי, שעה שפקד על הדיביזיה ה-3 ל"צבא הצי") במכתב אל הקצינים החדשים הבאים לשרת בדיביזיה שלו — ממילא מצויים באותה תעודה כזו אותם הדברים אשר היה ודאי כותב גם כל מפקד דיביזיה בצבא, היבשתי גרידא של ארה"ב ברצותו לעורר בלב קציניו החדשים את הרצון להיות גאים על הדיביזיה שלהם, ולדרכנם לעשותה לראויה לכך. אכן, דבר אשר מוטב לא לשכחו הוא כי בדרך כלל משרתים בימי השלום ביחידות, "צבא הצי" האמריקאי רק חיילים אשר התנדבו לכך והם עומדים משך מספר שנים ביחסי חוזה עם ה"מעביד" שלהם (במקרה זה — מפקדת צי המלחמה האמריקאי), כמובן שעצם עובדה זו מכניסה כבר גוני-הבדל מסוימים בין המתאים והנחוצים להם לבין ההולם את תנאינו אנו. אך מפליא, בכ"ז, הדבר עד כמה רבות המשאלות שבמכתב זה של גנרל מרינס אשר תהלומנה את הגדרש גם מקציניו החדשים (והוותיקים) של כל גוף גייסות גם בצה"ל. דרך אגב, על הקורא לזכור כי הביטוי "חיילי הצי", בשימוש שבמאמר זה, איננו חל על מח"י הצי כי אם מתייחס רק לאנשי "קורפוס המרינס" — זה צבאו "הפרטי", לתפקידים יבשתיים ואמפיביים, של צי המלחמה האמריקאי.

כמובן שהמאמר לקוח מתוך ה"מארין קור גאזט", "Marine Corps Gazette"

על מבצע סיני וסואץ (הרהורים והערכות ברבעון-הצבא הבריטי מאת עורכו הברי. ס. ג. בארקליי).

תמורה גדולה עברה על יחסם של כתבי-עת לא מעטים בבריטניה (אם כי לא של כל כתבי-העת ולא כל הסופרים) למדינת-ישראל ולצבאה, אחת ההדגמות לכך עשויה לשמש רשימת-המערכת מתוך "רבעון הצבא" הבריטי לחדש ינואר 1957 המוקדשת ל"מסע-סיני". על אף אופיה העצור ההולם את נימתו הכללית של הרבעון הצבאי הוותיק (העומד בשנת ע"ג להופעתו) לא קשה להבחין למי נתונה לא רק הערכתו אלא גם אהדתו — לפחות, זו החילית-המקצועית. אכן, מבחינה עובדתית ודאי שאין בתיאור שבה משום חידוש לגבי קורא ישראלי. ענין מסוג אחר לגמרי ישנו ברשימה על "מבצע סואץ", כאן מתגלה לפנינו במקצת עולם המחשבות וההערכות הרווחות בחוגים הצבאיים הבריטיים פנימה לגבי מהלכו — וגורמי כשלונם — של אותו מבצע בעל אופי בלתי שכית ומשמעות הסטורית כבדת משקל.

כאמור — אלו הן רשימות-מערכת, אשר אינן תחומות, אך אין ספק כי מחברן הוא בריגדיר בארקליי (בעל הספר "הלוחמה החדשה" שהופיע לפני כשנה וחצי) שהוא עורכו של "רבעון הצבא" הבריטי בו נתפרסמו.

מתוך "רבעון הצבא" הבריטי. ("The Army Quarterly")

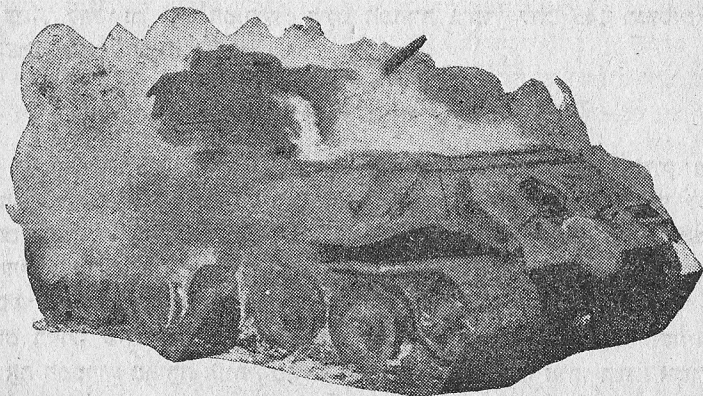
שאיפת "קרקע" ו"אוויר"
- סיוע קרוב ומהיר

סיוע אויר מקטי הדוק - תולדותיו והתפתחותו

(לפי לקחי אווירית ה"מרינס")

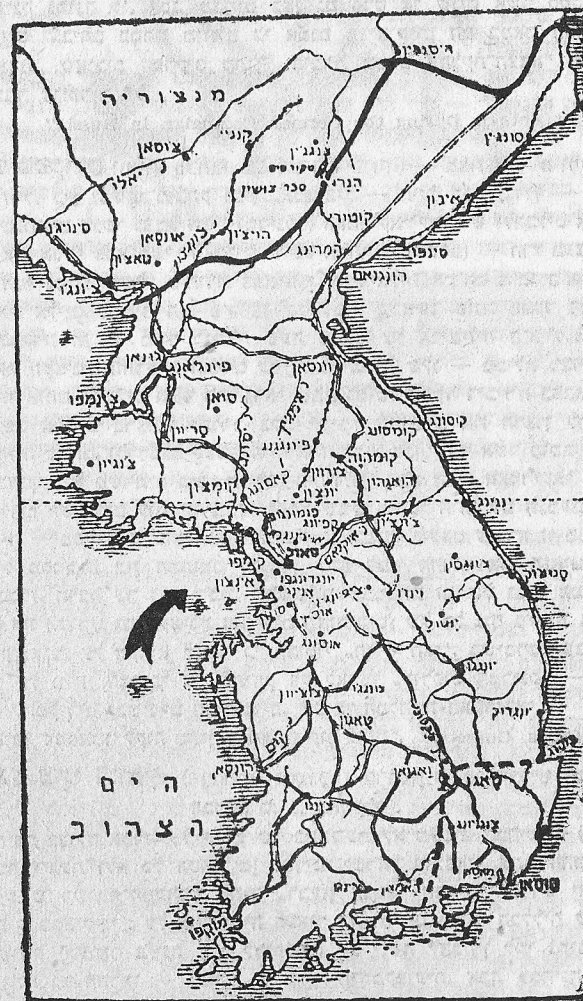
מאת: מיוזר ו. א. סוליבאן

מהגבעות הטרופיות של האיטי ב־1927 עד לשימון־הקרח ההררי של מאגר צ'וסן ב־1951, היתה התפתחותו של הסיוע־האווירי־הדוק בצבא־הצי ("המרינס") של ארצות־הברית כעין סיפור־מעשה של מבחנים ומשגים, של התמדה ודביקות לנוכח כשלונות. בהמשך הזמן, משהצטרף הסיוע־האווירי למכלול כלי הנשק העומד לרשותם של מפקדי הגייסות הלוחמים, השתנה יחסם של כוחות־הקרקע מהסכמה מסתיגת לברכה לבבית.

ב־1939 הוגדרה משימת האוויריה של ה"מרינס" — כפי שנוסחה ע"י "הועד הכללי" של הצי — כלהלן:

אווירית צבא־הצי תצויד, תאורגן ותאומן בראש ובראשונה על מנת לתמוך בכוחות צבא־הצי בפעולות נחיתה ובמבצעים בשדה, ושנית — כטייסת תחלופת לאווירי נושאות־המטוסים של הצי.

הקו השבור — חזית ראש־החוף ("מתחם־פוטאן") בספטמבר 1950. החץ — מבצע אינצ'ון האמפיבי.

תמרונים 1940 ו-1941 הבהירו את הנחיצות בתיאום מוגבר בצות הקרקע-אוויר, את הצורך במתאם-אוויר-טקטי, ואת ההכרח הדחוף בתקשורת-אלחוט טובה יותר. כשפוצה המלחמה לא היתה בנמצא הלכה מנוסחת בסוגית הסיוע-האווירי-ההדוק. בינתיים פיתח הגנרל הגרמני אודט (Udet) — אחרי שהכיר בערכו של סיוע כזה בעת שהשקיף על הפצצות-צלילה של ה"מרניס" במפגן האווירי בקליבלנד שבארה"ב — את הצות מטיל-האיימה: צות ה"שטוקה"*. הטנק והרגלי את הצות הזה העביר אודה במבחן הקרבות בספרד בשנות ה-30, ואחר כך הפעילו בתוצאות הרסניות בארצות אחרות.

ב-1940, בעוד ה"שטוקה" מפצפץ את המטרות בסייעו להתקדמות חיל-הרגלים בשדות צרפת, הרי באמריקה הרחוקה הגדירו בתי-הספר של ה"מרניס" את תפקידה של זרוע-האוויר במשימות סיוע ככוח הלם, אשר בו יש להשתמש:

- (1) רק נגד אותן המטרות אשר אין אפשרות להשיגן באש כלי-הנשק הקרקעיים.
- (2) אך ורק כשאין אפשרות לכנס לזמן הדרוש כוחות ארטילריה מספיקים.
- (3) נגד מטרות אשר כלפיהן כלי הנשק הקרקעיים אינם מתאימים.
- (4) באותם מקרים, בהם היעדרה של הארטילריה עלול להביא לכשלונן של מסע-מלחמה בכללו.

כזאת היתה אז ההלכה של הסיוע-האווירי-ההדוק של ה"מרניס". ב-6 בדצמבר 1941 עמדו לרשותם 206 מטוסים; ביום המחרת נותרו להם 145 מטוסים בלבד והם מצאו עצמם נתונים במלחמה.**

לקח הקרבות באיי שלמה

בנואדלקנל הושיטו מטוסי-ה"נושאות" של הצי סיוע-אווירי-הדוק בתמכם בכוחות הנחתים. לאחר מכן סייעו טייסי ה"מרניס" וטייסי חיל-האוויר לגייסות מבסיסם שב"שדה הנדרסון". אחת ממגרעות-היסוד שנתגלו היתה היעדר תקשורת בין היחידות שבחזית ומטוסי-הסיוע; קוי התקשורת התמשכו מהיחידות הקדמיות אל מפקדת הדיביזיה שליד "שדה הנדרסון" ומשם אל המטוסים. המטרות ניתנו לטייסים בטרם שהמריאו. במקרים רבים ניגשו הטייסים עד אל קוי החזית כדי לאמת את המטרות באורח חזותי. מנוהג זה התפתח אחר מכן אותו הצות אשר כונה בשם "חולית קישור-אוויר". חוליה זו היא אשר קדמה ל"חולית-בקרית-האוויר" הטקטית, המורכבת מטייס של המרינס ואנשי תקשורת.

באיי ניו-ג'אורג'יה הנוהג של משימות-המתוכננות מראש הפחית במשהו

* "שטוקה" — כינויו (בראשי-תיבות) של מפציץ הצלילה הגרמני.

** ב-7 בדצמבר 1941 נערכה התקפת הפתע ההרסנית של המטוסים והצלולות חיפניים על בסיס-הצי של ארצות-הברית בפרל-הרבור.

את השימוש המופרז במגע-קשר ישיר בין הגייסות למטוסים. עם זאת, כאשר חרגו הגייסות בהתקדמותם אל מעבר לתחום שנקבע להם לפי לוח-הזמנים — היה עליהם להכניס לתחום-דאגתם את מטוסי צדם-הם, העטים על המטרות שסומנו להם מראש, אשר עתה גייסות אלה הם שהחזיקו בהן. קצב ההתקדמות בג'ונגל היה איטי. תכופות היה האויב כה קרוב, עד שהיה הכרח להסיג זמנית את כוחותינו למשך מהלומת-אוויר. בשעת נסיגות כאלה יש והאויב התקדם, וגרם ע"י כך לבעיות חדשות. בעיה נוספת היוו מפות האוויר הבלתי מספקות, אשר לא ציינו כל פרטים נוסף על קו-החוף.

תכופות לא יכלו הגייסות לאכן אף את עמדותיהם-שלהם, ומה גם עמדות האויב. לכן נבחרו מטרות כאלו, אשר היו במרחק מספיק מכוחותינו. מטוסי הסיוע האווירי הנחיתו מהלומות על מטרות כגון מצבורי-אספקה, שטחי חנית-שדה של גייסות ועמדות-ארטילריה של האויב.

את ראשיתו של הסיוע-האווירי-ההדוק — כפי שאנו מבינים מושג זה כיום — ניתן לראות בתכנון לקראת הנחיתה לאי בוגנבול. כחלק מהתכנון לניצול תכליתי יותר של הסיוע-האווירי-ההדוק, נערך קורס שנושאו היו — אפשרויות סיוע-האוויר ומגבלותיו, השימוש בו וכן הנוהל להזמנת-סיוע. קציני המבצעים מכל הגדודים והריגמנטים שהתעתדו לקחת חלק בנחיתה הצפויה השתתפו בקורס. לא קשה היה להבין מדוע — כפי שנתגלה בקורס זה — נתערער אמונם של קציני גייסות הקרקע בסיוע-האווירי-ההדוק; רבים מהם כמעט שהופצצו ע"י מטוסי צדם-הם. לקורס נודעה חשיבות רבה ביותר בהחזרת האמון ובטיפול ההבנה המשותפת של הבעיות.

הלקחים שנלמדו הפכו לממשות אחרי שנחתו הגייסות, כשתקפו מטוסי-הסיוע.* בהנמיכם טוס בגובה צמרות העצים, ומחו את אזורי המטרות במרחק 700 מטר לפני הגייסות המתקדמים בפצצות עם מרעומי-השהיה. פעולה זו הוגדרה כ"משימה המוצלחת הראשונה של סיוע-אווירי-הדוק מעבר לתחום-יכולתה של הארטילריה".

הסיוע-האווירי-ההדוק השיג תוצאות גדולות והולכות ככל שהתקדם מסע-המלחמה מאי לאי, אך עדיין נשארה בעינה אותה סכנה הכרוכה בעצם טבעו של הסיוע-ההדוק: הפצצת-רעות על כוחות-יך-אתה. כדברי קצין-המבצעים של דיביזיית ה"מרניס" ה-3: "...טעויות טייסים, שהביאו לידי הבזקות והפצצות על גייסותינו-אנו, לא הגבירו את האמון בקרב כוחותינו בסיוע-האווירי-ההדוק". אכן, ההחלטה

* מפציצי-הטרופדו של הצי, מסוג "אבנג'ר" ("הנוקם") שפעלו בתפקיד מטוסי-סער.

האם להשתמש בסיוע-אוויר-הדוק — תוך ידיעת הסיכון המחושב הכרוך בכך — נתונה בידיו של מפקד היחידה הנוגעת בדבר.

מאידך גיסא, גישתם של אנשי חיל-האוויר כלפי סיוע כזה מתגלית מספר-שימוש-השדה (FM) 20-100 של צבא-ארצות-הברית, כפי שהיה מנוסח בראשיתו של מלחמת-העולם השנייה:

„באזור-המגע-באויב, משימות נגד יחידות אויב הן קשות ביותר לבקרה. יקרות ביותר, ותכליתן בדרך כלל הנה פחותה ביותר. המטרות הן קטנות, מפוררות ביותר וקשות לאיכון. נוסף לכך מצוי תמיד סיכוי ניכר לפגיעה בכוחותינו-אנו... משימות באזור-המגע הן משתלמות רק בעתות-משבר.”

בעוד דיביזיה ה„מרינס” עוסקת בדילוגי-איים מחוץ נחיתה אחד למשנהו, לא הוטלו על זרוע-האוויר של ה„מרינס” אלא משימות מהלומות-הפצצה וטיסות-„סריקה” של מטוסי-קרב לאורך ה„פרוודור”* עד לרבאול, או בהתקפות על איים במרכז האוקיינוס השקט שפסחו עליהם בהתקדמויות הקודמות.

בסימן העליה

יום הקטנות של אווירית ה„מרינס” באזורי העורף נמשך עד לספטמבר 1944, כשדיביזיה ה„מרינס” ה-1 תפשה את שדה התעופה אחרי נחיתתם בפלליו (Peleliu) שבאיי מלאו. בתקופה זו ניתנו להם הזדמנויות בשפע להוכיח את יכולתם בסיוע-אוויר-הדוק. המטרות היו קרובות במידה כזו, שלטיסיס לא היתה כלל שהות לקפל את „כן הנסיעה” שלהם, המשמש להמראה ולנחיתה, שהרי הטיסה עד למטרה נמשכה בסך הכל 15 שניות לאחר ההמראה. יתכן שקרבה זו אל האויב אף שימשה דרבון נוסף לביצוע מלא של המשימה. היתה זו מערכה מיוחדת במינה; טייס אחד נפצע בעמדו בתור לאוכל! אחרי שהאויב נסוג למערכת-הביצורים בהרי אומברוגיל, היו אותן פעולות בהן השתמשו טייסי המרינס ב„נפג” רבות התכלית ביותר. גנ' מיור רופרטוס, בתארו את הסיוע-האוויר-ההדוק בפלליו, קבע כי „בוצע באופן שאין לדרוש למעלה ממנו.”

בינתיים דרומית משם, באי בוגנביל, קיבלו טייסי ה„מרינס” משימת סיוע-הדוק לגייסות הצבא לכשיעלו הללו בחופי הפיליפינים. עמדו לרשותם 3 חודשים בכדי להתכונן ביחד עם הצבא למתן הסיוע להלו. אורגן קורס שבו הרצו אנשי חולית-הקישור-האווירית, קציני הדיביזיות שהועדו לנחיתה בפיליפינים וטייסים בעלי נסיון במשימות-סיוע. נקבעה הלכה בקשר לנקודה חשובה אחת. כדברי

* „The Slot” — בעצם „חריץ” — מעין מסדרון ימי ארוך בין שתי שורות איים, שהשתרע מרבאול שבצפון-מערב ועד לגואדלוקל שבדרום-מזרח, ודרכו נעו כוחות-צי יפניים בכיוון דרומה, ואמריקאיים — צפונה.

רוברט שרוד (Sherrod): „...טייסי המרינס” נקטו בעקרון אשר הצבא והצי כאחת לא נטו לקבלו:

סיוע-אוויר-ההדוק אינו אלא כלי נשק נוסף אשר השימוש בו נתון לשיפוטו של המפקד שעל הקרקע.”

מלאכת הסיוע לצבא ע”י טייסי המרינס במסע המלחמה באיי הפיליפינים היתה ללא ספק המלאכה המעניינת ביותר שביצעה עד אז; ובודאי שהיתה המשתלמת ביותר מנקודת מבטו של החייל שעל הקרקע. חייל אחד הגדיר את הסיוע-האוויר-ההדוק באמרו: „סיוע-אוויר-קרוב פירושו, כי הפצצות הן כה קרובות, שאם לא תכנס לשוחה או תצמד לקרקע ככל שתוכל, גדולים סיכוייך להנקב ברסיסים ככברה.”

טייסי ה„מרינס” סיפקו בעצמם את חוליות-הקישור-האווירי שלהן. הוחלט, שהקו שלפיו ינהגו יהיה, שחולית-קישור-האוויר שבקו-החזית תקים את השליטה על המטוסים שבגזרתה-היא באמצעות מגע-אלחוט ישיר. לפי אורח זה הוכונה חולית-הקישור-האווירית את טייסי הסיוע אל המטרה באמצעות אלחוט-דיבור, מבלי להזדקק לתיוכנו של בקר-אוויר הנמצא במרחקים. שיטה זו נמצאה כאדיאלית לגבי סוגי מטרות הנמצאות בגזרת-חזית צרה — כאלו שנתקלו בהן יחידות-הצבא באותו מסע-מלחמה. אכן, „בקה-מקו-החזית” מעין זו לא היתה בודאי מתקבלת קודם לכן על דעת מפקדי הצבא בפיליפינים, אלמלא הצליחו אנשי הזרוע-האווירית של ה„מרינס” קודם לכן בחודשי ההכנה „למכור להם את סחורתם.”

אוקיינווה: מאמץ מרובז

על אוקיינווה — דוגמת-מופת של הסואה פקחית, מערות מוסתרות ויעדים שעל גבי מדרון-אחורי-הונחתו הפצצות, הבזקות, ירי-רקטות וגחחות-נפלים לצורך סיוע-אוויר-ההדוק יותר מאשר על כל אי אחר באוקיינוס השקט. אווירית ה„מרינס” תרמה כעשירית מהמצבה הכוללת של כוח-האדם שלה וכ-700 מטוסים למערכת אוקיינווה לאחר השבוע הראשון שלה. הסיוע למבצעי 4 הדיביזיות שפעלו בקו החזית הצריך מספר עצום של מטוסים. השליטה על מטוסים אלה — היתה נתונה בידי בקר-אוויר-טקטי, אשר קיים את השליטה באמצעות 2 יחידות-בקר-סיוע-אוויר. כל אחת מיחידות אלו ניצחה על הסיוע לקורפוס אחד. בהיותה שוכנת בסמוך למפקדת הקורפוס היתה יחידה כזו מקושרת במישרין באמצעות קשר-קוי אל עוצבות המשנה העיקריות של הקורפוס וכן אל מרכז הידיעות-על-מטרות שלו. כאשר מפקד יחידת-משנה (נאמר גדוד) נזקק לסיוע-אווירי, היה הנוהל כלהלן: „בקר-האוויר-הקדומני” או „קצין-קישור-אווירי” מבקש מתן סיוע-אוויר-הדוק ע”י פניה לקצין קישור אווירי של הרגימנט. הלז היה מעביר בקשה זו באלחוט. הדיביזיה היתה מציינת את אישורה ע”י התחברות באלחוט-שתיקה.

עומס רב מדי של בקשות כאלה היה, כמובן, גורר אחריו השהיה ממושכת מדי בקבלת טיסת-הסיור. בכדי להקטין את ההשהיות ע"י צמצום מספר הבקשות למשימות בעלות עדיפות, תוכננו משימות יזומות מראש. שעה שיחידה היתה מתכננת התקפה, היו מפקדי יחידות-המשנה וקציני-הקישור-האווירי מתייעצים עם מפקדי הסיור-האווירי וקובעים אומדן למספרן ומקומותיהן המדויקים של מהלומות-האוויר העשויות לסייע לביצוע משימתו של מפקד היחידה.

מכל משימות הסיור-ההדוק באוקינווה בוצעו 35% לפי בקשות של מפקדות בדרגים הנמוכים יותר, ואילו היתר היו משימות שתוכננו מראש. משימות כאלו מניחות לטייס שהות רבה יותר כדי לקבל תדריך מלא. מפחיתות את פעילות התקשורת הדרושה, מאפשרות לצייד את המטוסים בסוגי החימוש המתאימים ביותר ומבטיחות תיאום מפורט בביצוע המשימה.

סוג זה של משימות אפשר לראותו כהיפוכו של סוג המשימות „לפיקריאה“, שבהן אין או כמעט שאין השהיות לגבי שילוח המטוסים — ואף לא צורך באזעקת אויר או באזעקת קרקע, אך מאידך גיסא אינן מאפשרות לא את בחירת סוגי החימוש הרצויים ולא את ההפחתה הרצויה מהעומס שעל רשת האלחוט.

השיטה הגמישה והמהירה עד מאוד של הסיור-האווירי-ההדוק שהיתה נהוגה בפיליפינים, שם היה בקרה-האווירי-הקדמי מכון את הטייסים באלחוט-דיבור עד אל המטרה — תוך דילוג על שלבים מספר בסולם הפיקוד — נראית כניגוד חריף לתיאום ולריכוז-למעלה שצינו את הסיור האווירי באוקינווה. בפיליפינים היה הדבר אפשרי, משום שבכל זמן נתון, לא סייעו יחידות המטוסים אלא לדיביזיה אחת בלבד; ואילו באוקינווה, בתנאי חזית סטטית יותר, שבה 4 דיביזיות לוחמות זו בצד זו, לא היה „אליכוז“ בגדר האפשר. שליטה הדוקה באמצעות גוף-בקר-המרכזי היתה הכרחית בכדי למנוע או להפחית את הסכנה, שהפצצות שנועדו לסיור של יחידה מסוימת תוטלנה תחת זאת לתוך מערכיהן של יחידות אחרות שבשכנות. תיאום גאות של הסיור-האווירי היה הכרחי במיוחד לנוכח הכמויות העצומות של אש הארטילריה ותותח-הצי שפעלו במערכה.

לסופה של המלחמה נתגבשה שיטת בקרה אשר ניסתה לאחד את הגמישות שבשיטה שהופעלה בפיליפינים עם התיאום שב„שיטת אוקינווה“. את הבקשה לסיור-אוויר היו מעבירים במישור אל „מרכז-הכונה-אווירי-טקטי“ — אך דרגי ביניים, שהיו מקיימים האזנת-קבע (monitoring) היו מצינים את אישורם ע"י שת"ק. ה„מרכז-לתיאום-אש-הסיור“ היה בוחן את המטרה באשר לאפשרות השימוש באש הארטילריה או תותח-הצי נגדה. משאושר מתן הסיור-האווירי, בכל מקרה שהמצב הטקטי אפשר זאת היה בקרה-האווירי-הקדמי מנצח על ביצוע משימת הסיור. באופן זה שולבה לתוך נוהל הפעולה הגמישות שציננה את

„שיטת הפיליפינים“ — מבלי להקריב את בטחונן של גייסות הקרקע וללא הפרעה לארגון הטקטי הכולל.

תפקידי סיוע-האווירי-ההדוק, בקרתו והשימוש בו

עקרונות השימוש בסיור-אווירי-ההדוק כפי שנראו לבתי-הספר של ה„מרינס“ ב-1940 צוטטו בפתח סקירה זו. שש שנים לאחר מכן ניתנה ב„ספר-שימוש מס' 8“ לכוחות-הנחיתה של ה„מרינס“ ההגדרה הבאה לסיור-אווירי-ההדוק:

„סיור-אווירי-ההדוק הנו פעולה אווירית נגד מטרות-קרקע אויבות, שהן כה קרובות לכוחותינו, עד שנדרש שילוב מפורט לבין כל טיסת-סיור לבין אשם ותנועתם של כוחותינו.“

ב-1946 נבחנו לקחי מלחמת-העולם ה-II, תוצאות הפעולות האוויריות ובמיוחד פעולות הסיור-האווירי-ההדוק — וגובשה הלכה. מאז לא נשתנה אורח התפעול עצמו אלא במעט; לפי ההלכה החדשה הונהגו שינויים מתאימים בארגונם של הגדוד, הרגימנט ודיביזיה, אשר מעתה כללו „חוליות-בקר-אוויר טקטיות“. על שינויים אלה וכן על עקרונות-היסוד של הסיור האווירי, מגבלותיו ואפשרויותיו — עוד ידובר להלן:

„חולית-בקר-אווירי-טקטית“ אשר הוקצתה לכל גדוד, רגימנט ודיביזיה, היתה מורכבת מטייס או שנים ואנשי תקשורת. טייסים אלה עבדו ודשדשו ברגליהם, בצותא עם יחידות החי"ר, בתרגיליהן היום-יומיים ולקחו חלק בכל התמרונים. הדבר עזר לשני הצדדים להבין את נקודות הכוח ונקודות התורפה והמגבלות של הצד האחר, למפקד בגייסות הקרקע ניתנה ההזדמנות להעריך נכונה את האפשרויות המגוונות של פגיעה באויב הטמונות במהלומות-האוויר; הוא ראה כיצד הנפגם מכלה בבערתו את ההסוואה, ולמד מהנסיון מה בכוחו של ה„להביר המעופף“ הזה לעולל. הוא ראה את הרקטות — זו „הבזוקה המעופפת“ שלרשותו — כשהן מוחצות טנקים בתנועתם, ופוגעות ב„דיוק-המחט“ במטרות. הוא ראה את החקלעים בפעולה — כלפי מטרות קרקע ומטרות אויר. ומשנמוג עשן הפצצות — נמוגו עמו גם חששותיו לגבי מידת הדיוק שבהפצצות המבוצעות ע"י מטוסיו. הוא נוכח בכך, ש„כל מתקן אויב מהווה מטרה — בכוח לסיור האווירי“.

השנים שקדמו למלחמת קוריאה לא היו משופעות בשינויים בהלכת הסיור האווירי; אך הן נוצלו כיאות בשביל להקנות לדור צעיר של טייסי „מרינס“ ומפקדי גייסות של צבא-הצי את ההלכה בענין אורחי פעולותיו של סיוע-אווירי-הדוק והשימוש בו. הלכה זו הכירה במגבלות הבאות:

- (1) ההגבלה אשר עומס חימוש מלא גוזר על טוח פעילותו של מטוס.
- (2) התלות במציאותה של תקשורת-אלחוט שאפשר לסמוך עליה.

- (3) גורם המרחב והזמן (המרחב שלרשות המטוס מעל לשטח המטרה הנו מוגבל, כשיחידות רבות פועלות בצפיפות; אשר לזמן — יש להשלים עם השהיות מסוימות).
- (4) השפעת מזג-האוויר בשטח המטרה, וביחוד באשר ל"תקרה" ולראות.

עקרונות היסוד של סיוע-אוויר-הדוק קובעים, כי סיוע כזה יבוקש במקרים דלהלן:

- (1) כאשר, להשגת התוצאות הרצויות, אינם מצויים אחרים מאשר כוחות-אוויר, או שאמצעים אחרים אלה מתאימים פחות לכך.
- (2) כשאמצעים אחרים אינם מסוגלים לפגוע במטרה, מסיבות כגון צורת פני השטח, הטווח או עצמת-המחץ הנדרשת.
- (3) כשמצב חמור מחייב הכנסתם לפעולה של כל סוגי הנשק המסייעים.

קוריאנה : מלחמה "מקומית"

בראשיתה של אותה "פעולה משטרתית" מוגבלת* נאלצו הכוחות האמריקאים ובתוכם יחידות צבא-הצי לסגת כמעט עד לחוף הים, ונאלצו ב"ראש הגשר" של פוסאן**. אחד מהמעצורים העיקריים שבלמו את מאמץ הצפון-קוריאנים "להטיל את האמריקאים אל הים" היה הסיוע-האווירי-ההדוק. הערות רבות בשבחיו של הסיוע האווירי התכליתי הושמעו ע"י מפקדי יחידות-הצבא וה"מרינס" כאחת. לצורה זו הגמישה ביותר של סיוע-האוויר, שהזכירה את השיטה בפיליפינים, נועד לאחר מכן המלאך-הגואל מימי מאגר צ'וסן**.

בינתיים במצבם של הכוחות האמריקאיים פינה השפל את מקומו לגאות — שעה שנחתו אנשי ה"מרינס" בחוף אינצ'ון**. היה זה משחק לפי נוסח חדש; אוירת ה"מרינס" שנמצאה בכל מקום של צורך, תרמה תרומה נכבדה בחיסול קני ההתנגדות.

חודשים מעטים בלבד לאחר "אינצ'ון" נאבקו ה"מרינס" עם הגייסות הסיניים צפונית להגרו באגן הצ'וסן. כאן הוטלו 2 קורפוסים סיניים שמנו 6 דיביזיות להתקפה על 2 רגימנטים של ה"מרינס"***. בקור העז שמתחת לאפס באזור זה של "צ'וסן הקפוא" הומינו וכינונו בקריה-האוויר-הקדמיים מהלומות-אוויר שאחדות מהן היו בין הסמוכות ביותר אל הגייסות הנתמכים שבתולדות סיוע

* ההגדרה שניתנה מלכתחילה ע"י ממשלת ארה"ב למבצעים בקוראיה.

** את הסימון המדויק של ראש הגשר של פוסאן, של מאגר צ'וסן ושל חוף אינצ'ון — ראה במפה בעמ' 2.

*** כידוע, עצמתה המספרית של דיביזיית הרגלים הסינית אינה מהגבוהות, וספק אם היא מגיעה לזו של רגימנטים אמריקאיים כשתקנם מלא.

האוויר — נגד המוני הסינים אשר זרמו מעבר לגבעות בדומה לשפעת קלגסיו המונגוליים של ג'נגס חאן בשעתם. יש וטייסי ה"מרינס" והצי הלמו בחיילי-אויב במרחק 20 מטרים בלבד לפני בקריה-האוויר-הקדמי. תרמילים ריקים הנופלים על ראשי הגייסות הנתמכים היו מחזה רגיל. בכל אותה תקופה היו במשך שעות היום מ-8 עד 16 מטוסים חגים באוויר במצב של כוננות להזמנות למתן-סיוע.

השיירה הארוכה העמוסה ב"מרינס" פצועים וקופאים, נלחמה נמרצות באויב ובאיתני-הטבע, כשהיא נעה בצעדי-צב דרומה. בקריה-האוויר-הקדמיים היו מזמינים ומכונים מהלומות על מטרות שלצדי הנתים החל מ-45° מאחוריהם ועד ל-45° מלפניהם. בקריה-האוויר-הקדמי שעם יחידת החוד של השיירה היה מזמין משימות-סיוע נגד מחסומי-דרך או ריכוזי-גייסות אויב העלולים לעצור את ההתקדמות.

על מידת הצלחתו של מסע זה ניתן אולי לעמוד לאור העובדות הבאות (לפי הציטטה הבאה מספרו של קפיטן קריג — Korig : Battle Report- War in Korea)

"שני הרגימנטים הגיעו להגרו ב-3 בדצמבר עם כל הפצועים, 1500 במספר, מהם 600 על גבי אלונקות. הם הביאו אתם את כל ציודם, פרט לגיפ אחד ו-4 הוביצרים בני 155 המ"מ, שהחליקו על פני הדרך ההררית מכוסת-הקרח והתגלגלו במדרון".

חזית קוריאנה הגיעה למצב של קפאון לאורך קו הרוחב ה-38°. בתקופה זו היה להק המטוסים ה-1 של ה"מרינס" * נתון מבחינה מבצעית לפיקודו של "חיל-האוויר ה-5" של חיל-האוויר לארה"ב. בכדי לקיים את שלמות ליכודם של כוחות הקרקע והאוויר אשר לצבא-הצי, הסכים מפקד "חיל האוויר ה-5" לבקשת מפקד להק מטוסי ה"מרינס" ה-1 שלדיביזיית ה"מרינס" תהיה עדיפות בשימוש במטוסי ה"מרינס" לסיוע-אוויר-הדוק. כן הוסכם, שתולית קישור של ה"מרינס" תכתוב את אותו חלק בפקודות-המבצע היומיות. הנוגע לענייני להק ה"מרינס", תוך שילובו במאמץ הכולל. תיאום זה קוים, לשביעת-רצונם ההדדית של ה"מרינס" ושל חיל האוויר, עד לסיומה של המלחמה.

סיכום

אם היתה מלחמת קוריאנה בגדר נצחון, הרי היה זה "נצחון פרהוס" לכל היותר. אולם אין ספק שתלה בה התקדמות בתחום הסיוע-האווירי-ההדוק. אכן שורשה של התקדמות זו נעוץ באותם כשלונות שנתגלו עוד במסע באיי-שלמה.

* במקור האמריקאי — Wing שכן ה"Wing האמריקאי מקביל ל"Group הבריטי, אשר הוא כרגיל שמתורגם לעברית ע"י המלה "להק".

אם כבר הגיעה הקטטה לסוף –
מה יועיל עוד לנוסף באגרוף?
(פתגם עם רוסי)

לקראת יתר־מהירות במערכת הצבא

מאת: הגנ'־מיוֹר ב. מ. וילסון

כיצד מזרזים פעלם של מערכות צבא?

„כמות הניירת" הדרושה כדי להביא אפילו לתוצאות קטנות־למדי היא עצומה". פילד־מרשל לורד מונטגומרי בהרצאה במכון השירותים המאוחדים המלכותי, 1954.

פולחן־הנהליות אשר טופח במלחמת־העולם הראשונה באירופה הפך את מכונית־הכתיבה ומכונית־ההכפלה לחשובות כמעט כמו־נהליות. לקראת כל „יום אפס" פלטו הללו ערימות של פירוטי־נתונים, הוראות ופקודות. קללת ה„ניירת" ירדה על הצבא — ועודנה שורה עליו, אם יותר ואם פחות, מאז ועד היום. כשלעצמה, הרי בעיניים צבאיים ראויה מידת הדיוק שבמלה הכתובה לשבח; אולם צריק שיהיה מצוי המקום לשימוש בה. והנה, לרוע המזל, אף הקרבות הסדורים ביותר הנם, בהכרח, במותיה של מהומה־רבתי. פעולה נכונה הופכת בהן חשובה מן האות של פקודות־שבכתב. הנפשות־הפועלות באותה דרמה לא יצטרכו להזכר אלא במספר ציוויי־מפתח החורצים הצלחה או כשלון. ואילו ברוחי הביניים שבין הרגעים בהם יודקקו לאלה, ימצאו נוקטים כמיטב יכולתם באלתור אחר אלתור.

„פולחן הנהליות" בין שתי מלחמות העולם

גם בתקופה שבין שתי מלחמות־העולם, נמשך „פולחן הנהליות", שטופח בשנות מלחמת־העולם הראשונה — והמוצא ביטוי במתן פקודות ברוב־פירוט. אלה שהיו באותם ימים מפקדי גייסות, זוכרים את רגשות היאוש בהם האזינו פעמים כה רבות ל„טכס" של „קבוצת־פקודות".

ברמת המחלקה היתה „נהליות" זו כמעט ללא־נשוא. מפקד שהיה צריך לכבוש תואי קרקע קטן ביצע ראשית כל סיור ממושך למדי. אחר היה עובר דרך כל שלביה של אותה מצות־שירות־מלומדה — מתן הפקודות בע"פ למפקדי־הכיתות שלו; בעשותו זאת, ציטט תכופות „נתחים" שלמים מתוך הפקודה הדיביזיונית, כלשונה במקור. פרקליט מן הנודעים יתכן והיה עובר מבחן כזה בכבוד; אך מפקד־מחלקה רק לעתים נדירות עמד בו בהצלחה. החלק היחיד מכל אותו מעשה־

בתחום מערכות התקשורת, התיאום בין קרקע לאויר, והבנת־גומלין ע"י כל אחד משני הצדדים של הבעיות אשר לשותפו. אחר־כך באי פלאו הוכנס השימוש הנרחב בנפלם עבור ה„מרינס". בפיליפינים — הוחל בשיטת־הברקה רבת הגמישות לפיה טייסים־בקרים המסופחים לדיביזיה, נמצאים בקויה הקדמיים של הדיביזיה ומשם הם מבקשים את מהלומות־האויר ומכוננים אותן. כמעין ניגוד לשיטה זו נראה המצב של חזית סטטית־יותר שבמסע באוקינווה. בה פעלו 4 הדיביזיות זו בצד זו והועסק מספר עצום של מטוסים. ואילו מלחמת קוריאה ראתה כיצד התכונות שבכל אחת משיטות אלו צורפו ושולבו להיותן צות־אויר רב־הצלחות.

בודאי שיש מקום להתקדמות נוספת. כי הסכנה טמונה בכל הרגשה של שאננות, העלולה להביא לידי כך ש„ארחות־הפעולה" תהפכנה לחוק־בל־יעבור, והחוק ל„תורה מסיני".

הצגה אשר היתה בו תועלת כל שהיא, היו אותם עניני שגרה אחדים, ממש בסופה, שהם אשר, לבסוף, "התניעו" את ההתקפה.

אותו נוהל של מתן הפקודות שקיים עתה ברמת המחלקה כבר בוצע קודם-לכן ברמת מפקדות הפלוגה, הגדוד והבריגדה, כך ש"טכס" מתן הפקודות היה גוזל זמן לא ישוער. אפילו בעת אימוני זמן-שלום, מעולם לא הגיעו התוצאות של מבצעים שנערכו לרמת-היישג לה ציפו. הכל "נסחב". פירוטן של הפקודות בע"פ ובכתב, דומה היה כי העיקר כמעמסה כבדה על כל אלה שקיבלו. הרבה מכל אותו נוהל היה, כמובן, בזבוז מוחלט של זמן; ולא היה כל קשר שהוא בינו לבין קצב-הדחיפות שהנו הכרחי במלחמה.

מערכת-ענינים איטית יוצרת גייסות איטיים

נסיון מלחמת-העולם השניה צריך היה בעצם לשפר בהרבה את אורח מתן הפקודות לעומת הדפוסים העגומים של שנות השלושים. עם זאת מצהירים מבקרים בעלי-ידיעה במצב כי הנו עדיין איטי ויגע. דומה שתמרוני זמן-שלום שבוצעו מאז 1945 מאשרים דעות אלו. והרי זהו פגם חמור, שכן פקודות-מבצע ונוהלי-מבצע הם בבחינת ה"מתפזר" לנצחון. הן מקופלים בהם מחשבתם ומעשיהם של הממשלה והצבא לגבי כל ענין ניהול-המלחמה. והרי נוסחה-מסכמת שכזאת, כשהיא מוגשמת בתמרון, מתגלה כאיטית ויגעה. אין ספק כי המערכת כולה, עד למיניסטריון המלחמה עצמו, ודאי שסובלת היא מאותה רעה-חולה עצמה. הזכרו נא בחוסר-הכושר הכללי של המערכה הצבאית הבריטית כולה, מן הרמות הנמוכות ועד לגבוהות ביותר, בימי מלחמת קרים, לפני מאה שנה. מערכת זו, "חרקה" בכל אחד מפרקיה כאדם זקן, ונעה באיטיות בלתי-אומן. רק אומץ רוחם של הגייסות הציל אז את בריטניה מקלון.

אפילו בזמן שלום חייבת, "תחושת דחיפות" לשרור בכל-אתר בהכנות הצבאיות. אומרים, על מנת להרגיענו, כי מלחמה מודרנית, "מתבשלת" באיטיות, ומספקת אזהרות בשפע על התקרבותה. אך הצרה היא ש, "התבשלותם" והכנתם של צבאות הנה איטית עוד יותר! שהרי זמן נמצא חסר תמיד—ובמלחמה הרי זו עובדה המובנת-מאליה. אחר תבוסת צרפת ב־1940 הדגיש לורד מונטגומרי* את הצורך במהירות ורזיות ע"י שחיב את כל קציני מטהו כי בכל התנועות שתוך כדי התעסקותם בתפקידם, במפקדה וחוצה לה, ינועו תמיד בריצה. בעתות שלום שוכחים תכופות את גורם הזמן. דוגמה מרה להתעלמות מממשלה מגורם זה היתה אותה הנחיה שאננה שניתנה בשנות העשרים, לפיה שום מלחמה לא היתה צפויה במשך עשר שנים — הוראה שבעקבותיה פיגר חיל האוויר המלכותי כאשר להספקת

* גנרל מונטגומרי מפקד פיקוד-הדרום של צבא-המטרופולין בבריטניה לפי מעמדו אז (המער').

מטוסים חדישים, האדמירליות הוסיפה "לקצץ" בקציניה שבדרגות הבינוניות, והצבא חדל מלפתח טנקים ורכב-קרב משורין.

דריכה על המקום, במקום צעידה קדימה ללא-הרף — עלתה לבסוף לבריטניה באלפי קרבנות, באלפי-מיליוני ל"ש — וכמעט והביאה לאבדנה.

אין בריטניה כיום חוטאת לגורם הזמן באופן כה מגושם ואף אינה מקמצת קימוצי-שווא בעניני הגנה. אלא שהפגם כיום הוא בכך שמערכות-הצבא פועלות באיטיות רבה מדי.

זהו עדיין חסרון חמור, כי, כפי שאמרתי, בסופו של דבר משפיע הוא על אורח מתן הפקודות לגייסות בשעת אימון, ועל אחת כמה וכמה — בשדה-המערכה.

האיטיות הנה עתה בגדר סכנה

איטיות אינה בשום פנים תופעה חדשה. היא הנה חולשה הטבועה בגזע הבריטי. הדעה שרווחה באירופה על גייסות בריטיים, כאשר נמצאו בשיא יכולתם בזמן מלחמות נפוליון, היתה כי אין ידם רבה בהתקפה, אולם הם בין אותם צבאות אירופה שקשה ביותר להביסם.

אם אמירה כזו עודנה נכונה כיום — וקרוב לדאי כי עודנה נכונה — הרי היום חוסר-כושר בהתקפה אינו עוד פגם אשר ניתן להשלים אתו בסלחנות. וכן לא די היום בכך לצבא כי יקשה להביסו. הרי נזכור היטב כי את הגרמנים היה די קשה להביס במלחמת-העולם השניה; ודבר זה לא הצילם מתהום המפלה. אורחיה-המלחמה החדשים זועקים למהירות; מערכת-ענינים צבאית הסובלת בתוכה כל סוג שהוא של איחור שניתן להמנע ממנו הריהי מיושנת עד כדי סכנה.

כיצד להפחית איחורים?

יהא צורך בספר שלם — ובידיעה המצויה רק למעטים — אם נרצה לפרט את החולשות והפגמים אשר — ממיניסטריון-ההגנה ומטה — מביאים לידי איחורים שניתן-להמנע-מהם. ואילו במסגרתו של מאמר כמאמרי זה, די יהיה אם אזכיר את אותם אמצעי-תרופה שיכול הצבא לנקוט ביזמתו שלו.

הבה ונניח כהנחות-יסוד כי הארגון וכלי הנשק, הדוקטרינה והאימון של הצבא הנם, בעיקרם, טובים ונכוחים. באם נסכים להנחה זו, שאינה רחוקה מן האמת — כיצד ניתן יהיה להחיש את קצב הפעולה של כלל זה כולו?

התרופות לפגמים עתיקות-יומין הן ברובן. הצרה היא שהאנשים בצמרת אינם נוהגים שימוש בהן. ועם זאת, הן בזמן מלחמה והן בזמן שלום ראינו כי המפקדים-התבכירים הבריטיים הנם אנשים מוכשרים ביותר, היודעים היטב את מלאכתם. קבלם עליהם עמדות-המפתח, רב רצונם לבצע תיקונים אשר נתגבשו במחשבתם בשנים של מחשבה והתנסות מעשית. אך אבוי! משך שירותם בתפקיד

מסוים קצר ביותר הנו. וכאן קבור הכלב! הפיתוי לקבל בתור נתון־שאי־לשנותו אותה מרכבת־ענק כבדת תנועה, שעליה ניתנה להם שליטה זמנית — כמעט אי אפשר להתגבר עליו. אחר הכל, אפילו „הרקולס צבאי” לא היה מסוגל, לבדו, להחדיר קצב־פעולה מוחש אל תוך מערכות־הצבא. אילו ניסה, היו אורח שלטון דמוקרטי ועריצותה של שיטת הועדות, מעמידים בדרכו מכשולים עם כל צעד וצעד.

יש צורך ב„קאטו” חדש

כיום חייבים שינויים להגרם לא באמצעות הפיכות סוערות אלא ע”י שכנוע פנימי ופעולה של הכל. דומה כי הדבר לו זקוק הצבא אינו הרקולס רבי־גיעה אלא מין קאטו בן־זמננו, ובפיו קריאה־חוזרת אחת ויחידה: „כל דבר שעליכם לעשותו — עשוהו לפשוט ועשוהו מהר” קאטו לבדו לא יכול היה להחריב את קרתגו. אך ע”י קריאתו החוזרת־ונשנית „קרתגו צריכה ליהרס” שכנע את הסנט הרומאי כולו כי עתידה של רומא תלוי באותו מעשה שאותו תבע חוזר ותבוע. ה„קאטו” של ימינו־אנו חייב, באופן דומה, לשכנע את הכל — אני חוזר ואומר את הכל — כל הקצינים והחיילים שבצבא — כי פשטות ומהירות הוא הדבר ההכרחי־מכל בשביל סיפוקם של כל שאר ההכרחים.

יותר מדי „ניירת” — אות לאי ודאות

אבן־הבחן: „האם זה פשוט? האם זה מהיר?” — אם ינהגו לפיו בשקידה בצבא כולו, יביא קץ מהיר לכל סוגי „סרחי־העודף” המיותרים. אין לך דבר העשוי להחיש את מהלך המכונה הצבאית יותר מאשר ביטול משרדים שאפשר בלעדיהם. כל משרד כזה מכיל קצינים וחיילים שוקדים־על־מלאכתם, אשר מסייעים „לסתום” את המנגנון ב„ניירת” אשר לדברי הפילד־מרשל מונטגומרי, „שום בן תמותה רגיל אינו יכול לקרוא את מחציתה האחת — ואני מפקפק מאוד האם מחציתה האחרת שוה את הקריאה”.

עצם קיומו של מבו־לנייר כזה הנו לעצמו אות לאי ודאות. ללא מידה מסוימת של מהומה, כלום יוכל „בונה האימפריה”, להוסיף ולהתקים? הללו צצים ופורחים בכל מקום בו עולה, מסיבה זו או אחרת, רפיון באורח ניהול מלחמה, ואין לראות בבהירות את הנתיבים בהם יש ללכת אל העתיד.

„פיתוייה” של עבודה־משרדית

לגבי מרביתם של קציני־המטה, החיים, אפילו בזמן שלום, קלים וכבולים פחות מאשר בשביל קצינים המשרתים ביחידות לוחמות. במשך מרבית הזמן, רק קומץ האנשים־העיקריים שבכל רמה ורמה „דבקים באמת בקו” (אם נשתמש כאן בצורת דיבור השאובה מתחום כלבי־הציד), היינו — בדהירה לפי עקבות הציד,

אל המטרה. ואילו השאר רצים ריצה קלה, כשראשיהם מורמים ומבלים את זמנם — בחברת תיקים. הטבע האנושי — אשר, לפי המימרה הידועה בצבא, „מחבב העצלות ושווא משרה־ריקה בתקן” — הוא כאן המכשול שיש להתגבר עליו.

מפקדי העוצבות, הקרובים יותר מקציני־המטה אל הגייסות, מכירים כרגיל היטב חולשה זו. על כן נגזר עליהם להתנגד, בצפרניהם ושניהם ממש, לכל תוספת אל מְטוֹתיהם, שאף כי היא מועילה, אינה הכרחית באמת. מְטוֹת קטנים ולא גדולים הם הצריכים לשמש להם מקור גאווה.

ראשי מחלקות, ובדרך כלל כל נושאי־הסמכות, חייבים אף הם לנהוג בתקיפות כדי לעשות את חלקם־שלהם במכונה הגדולה ל„פשוט ומהיר ככל האפשר”. אף הם צריכים „לדלל” את נוהלי־הפעולה שלהם — ולצמצם את משרדיהם באותה תקיפות בה מפקד הגדוד, זה השעיר לעזאזל של הצבא, „מנכש” את רשימת־הוא של אנשים אשר „הועסקו בתפקידים מיוחדים” או „הופרשו” לסיפוחים. לראשי מחלקות אלה יש הידיעה הדרושה בשביל להגשים זאת במערכות־המטות.

אחד המוכשרים ביותר שבקצינים אשר בפיקודם שירת כותב שורות אלה נצטרך לטפל במטה „מנופח” במסגרת משרד־המלחמה אחר מלחמת־העולם הראשונה. תכניתו היתה פשוטה. הוא פשוט הציץ בתיקיהם. כל מי שחתם על מכתב או פרוטוקול נטולי תכלית, זכה לציון שלילי. בפרט רדף כל המרבה ב„השמעת סברות” וב„חשיבה בקול רם” בכתב. מספר ציונים שליליים כאלה הספיקו כדי לגרום להעברת ה„עברין” לאיזה תחום פעילות מזיק פחות. מחשבות על דרכים נוספות להפטר מקצינים בלתי־נחוצים עולות בנקל במוחך. אם קיים הרצון להפטר מהם — נעלמים המכשולים ממילא.

אילו הונהג ברחבי הצבא־כולו נוהג פעולה המושתת על מניעי־יסוד של פשטות ומהירות — היה הדבר ללא כל ספק מביא לידי כך שהמכונה כולה תעבוד „חלק” וקל יותר. ככל שיגבר הקצב של נוהג פעולה כזה, כן יפחת הפיתוי ליצור מוסדות ומשרדים חדשים. שכן, הקמת משרדים ומוסדות חדשים כאלה אינה בעצם אלא בבחינת מאמצים נואשים „לִפְשֹׁט” מעל מבוך השגרה. באם מוסדות חדשים כאלה זוכים תחילה בהצלחה, מולידים הם אחר כך משרדים נוספים — שכל דבר המבוך הופך סבוך יותר משהיה אי פעם.

אורחי פעולה חדשים

משהגענו לפרק זה, יצהירו ודאי רבים ברתחת־מה כי יש לתת למדע ולטכניקה החדשה של מלחמה את המגיע להם. אכן, נכון כי אין דבר שיהא יותר חשוב מכך. אולם הבה וניתן להם א תהמגיע להם באופן שיהא פשוט ומהיר ככל האפשר. פירוש הדבר, כי אין ללמד לצבא את אורחי־הפעולה לפי טכניקת־המלחמה החדשה אלא כאשר יהיו אורחי פעולה בשלים די הצורך. אין הגייסות זקוקים במציאות אלא

„לדעת איך“ (Know how) ולכללים השימושיים של נהג-עשיה יומיומי. המדענים — ומתקניהם — אין עליהם לספק כללים שימושיים אלה, וכן את אותם כלי הנשק החדשים אליהם מתחסיסם הכללים הללו. את מסתרי הפיסיקה והכימיה מוטב להניח לאלה היורדים לעומקם. לגבי הגייסות הרי קורטוב של ידיעות כאלה ודאי שאין בו תועלת, והוא עלול אף להיות מסוכן. בעבר, למשל, זכתה הכימיה של לחמת הגזים לתשומת לב רבה מדי. כל אשר צריך היה החייל הממוצע לדעת, לא היה אלא כיצד לחבוש את מסיכת-הגז שלו ולפעול עמה. כאשר הוזכרה חמשת חושי, או איזו מערכת אמצעי-אזעקה שנקבעה מראש כי יתכן ומוטב לחבוש את מסיכת הגז שלו, עשה זאת. בין שתי מלחמות-העולם הוצא זמן מופרז על פרטי שכלוליה של הלחמה הכימית. סוג זה של מלאכת-מחשבת טכנית אינו הכרחי. וכן אינם נחוצים אותם „מומחים“ מהחוף, שידעתם שאולה מכלי רביעי וחמישי, האצים חיש על מנת להגיש מזון, כביכול, לאי-ידיעתם המעוררת-רחמים ממש של החיילים הפשוטים שביחידות. בתי-הספר של החילות השונים, יחד עם הקצינים והמשקפים של יחידות — דומה כי די בהם כדי ללמד את הגייסות את כל הידיעות הטכניות הנחוצות בקרב אשר באמת נחוץ להם לדעתם. מנגנוני הביקורת והפיקוח יכולים לבדוק את תוצאותיה של הדרכה כזאת. אין לחשוב כי יהיה אי-פעם צורך של ממש במומחי חוף לשם הוראת פרטים לאנשי היחידות.

אנשי צבא שמשלח ידם בכך — אל להם, כמובן, להוסיף ולשרת בצבא, שמחים בחלקם, במשך שנים כשאין באמתחתם אלא אותו אלה-בית של הידיעה הצבאית, אשר רכשוהו בנעוריהם. כל העוסקים באמנות-הצבאית בכללותה חייבים להקפיד על כך כי יהיו „מעודכנים“ בידיעה הצבאית. אם ינהגו הם כך, יהיה ביכולתם ללמד את אנשיהם מתודים חדשים בלא עזרה רבה מבחוץ.

לפתח יזמת הכל

התבונה וחריפות-המוח הטבעיות של אומה במלחמה, אם יפותחו במלואן עלולות לגרום לאויב הכבדות גדולות. מפקדים, ובפרט רבי-הכשרון ורבי-המרץ, חייבים ללמוד בכל מחיר את האמנות הקשה כיצד לא לתחוב חוטמם יתר על המידה למעשי הכפופים להם. לכל חייל, מן המפקד הבכיר ועד הטר"ש, צריך לתת מרחב-רב ככל האפשר לזימתו. איראז תפתח המכונה הצבאית את מלוא עצמתה.

לקצר בהוראות !

כדי להשיג תכלית זו, חייבות הפקודות לסוגיהן השונים להיות הוראות קצרות לאנשים הבקיאיים-היטב בתפקידיהם — ולא הנחיות מפורטות ונוקשות הדרושות להכונתם של הטיפשים והבורים. בפקודות-מבצע תזכה המלה המדוברת לחשיבות שנועדה לה בעבר. בשעת משבר יכול עתה מפקד לעבור על פני שדה

ברכב משורין או במטוס-קל ולשוחח פנים-עם-פנים עם פקודיו. בזמנים אחרים יכול הוא לשוחח עמם באמצעות אלחוט.

סדר-דברים זה הריחו טוב ונאות. ניהול המלחמה הוא ענין אישי ביותר. הדברים אותם אומר מפקד, והאופן בו הוא אומרם, קובעים את הכל. יתרון גדול לפקודות בע"פ הוא זה שכדי שתהיינה תכליתיות — עליהן להיות קצרות. הקיצור, נשמתה של חריפות המוח הנו. גם אישורים שבכתב (לפקודות שניתנו בע"פ) צריכים להיות קצרים. המקבל פקודה בע"פ — אסור שיאזין בחצי-אוזן, רק משום שיוכל אח"כ לעיין בתזכורת הכתובה. הסעיף ה„ידיעות“ שבפקודה — אין לציין בו אלא שינוי של ממש. המנהלת הצבאית צריכה להתנהל באורח אבטומטי כמעט, מאחר שלכל ענף שלה יש „קרני-מישור“ המגיעים ממש עד היחידות.

הסידורים הנוגעים למשטרה הצבאית — תכופות מטרידים גם הם כאשר הופ"כים הנם לענינים שבשגרה. למרבה התמהון הרי סעיף „המצב האווירי“—שלדעת הכל כה חשוב הנו—אפילו עתה עדיין חסר הנו לעתים. הפקודה-שבע"פ, שהיא החיונית וקובעת-מכל מרגע שנתקבלה ללא הבעת התנגדות, מחייבת היא את איש הצבא חיוב מוחלט. קצין אשר מסיבה זו או אחרת אינו יכול לפעול בהתאם לפקודות בע"פ, אסור להניח לו כי יעלה לדרגה גבוהה. חזקה עליו שישמש מוקד לאי-אימון, וימנה על מבוכיו הזמן (והנניר) של המטה. הפקודה המאשרת — אי אפשר לה כי תהיה בגדר תעודה-משפטית הנערכת בניסוחים שנועדו לסכל נסיונות לשימוש-לרעה.

האימון והידיעה כיצד ללחום

ככל שמפקדי המשנה וגייסותיהם קרבים יותר אל האויב, כן מוצאים הם את עצמם יותר ויותר נשענים על יכולתם-הם בלבד. אותו קהל משקיפים רוויי ביקורת, רשמיים ובלתי-רשמיים, העוקבים כרגיל אחריהם במבטיהם בתמרונים גדולים נעלם עתה — מבלי שיצטערו עליו. משקרב תור הלחימה לפתע-פתאום, מגיע בשבילים הרגע הנהדר של בדידות; ועתה חופשיים הם לבצע את פקודותיהם מבלי שיתערב איש. משנראה ככה את מצבם אותה שעה, נראה ברורות מה חשובה או פשוטות הפקודות.

עם זאת, תהיינה הפקודות ברורות וטובות ככל שתהיינה — הכרח שהגייסות ידעו כיצד לבצען. לשם כך מן ההכרח שיהיה מאחוריהם אימון מעולה. צריך שתהיה להם הידיעה כיצד להשתמש בכלי נשקם וכיצד לתמרן על פני שטחים בחריצות שלא תיפול מזו של קבוצות כדורגל נודעות. גם פעולה על שדה-הקרב (כפעולה על שדה המשחקים) תובעת חודשי אימון מושלם ויסודי. כשם שמעולם לא קמה קבוצת כדורגל מעולה ללא מאמן ממדרגה ראשונה, וכך גם שום גדוד, בריגדה או דיביזיה מעולם לא גילו את מיטב היכולת בתקיפה ובלחימה מבלי שהיו להם מפקדים

שהצטינו במלאכת האימון. הקורפוס ה-13 של גנרל או'קונור (31.000 איש) אשר השמיד את הארמיה העשירית האיטלקית (250.000 איש) בצפון-אפריקה ב-1941 עסק לפני כן ברובו בהתאמנות במשך שנה כמעט. ואילו הצבא האיטלקי לא התמכר לשלבי האימון המביאים ליתר שלמות. ויצוין, דרך אגב, כי הבונה עוצבות שאינן מאומנות במידה מספקת להיותן תכליתיות במלחמה חדישה — חוטא במעשה הונאה מבוהק.

מושגי-יסוד לחייל הפרט

כושר התקפה תלוי הרבה באימונם של הגייסות-הקדומניים, בפרט באימון הרגלים. צריך, איפוא, שלכל חייל יהא מושג ברור על אותו דפוס פשוט שהנו אב-הטיפוס כמעט בכל המהלכים הטקטיים. יש להניח כי מרשם מעין זה המצורף למאמרי, הנו הדרך הטובה ביותר להקניית דפוס כזה. טכסיס מעין זה, באם ידגישוהו הדגש וחזור, אפשר יהיה „לנעצו" לתוך מוחות החיילים. הם אזי יתפשו כולם כי האויב שנגדו יצאו „ירותק" תחילה אל הקרקע באמצעות אש, ואחר יושמד ע"י התקפה מאגף אחד או משנים. אם יחדור דפוס-יסוד זה למוח-עצמותיהם של כל יחידות-המשנה, ניתן יהיה להפעילן ביתר פשטות — וביתר מהירות.

חזרות, תמרונים ו„משחקי-מלחמה"

אכן, אפילו האימון-המתקדם הטוב ביותר הנו מצד אחד כללי באופיו, עם זאת לובש הוא צורות מיוחדות בהתאם לאזורי-אימון אשר הגייסות הכירום היטב. על כן, נודע ערך כה רב לעריכת חזרה-מוקדמת ערב מבצע יזום. במסע-הנצחון של 1941 נגד האיטלקים בצפון-אפריקה, שהזכרתיו לעיל, נמצא הפנאי כדי לערוך „חזרה" לקראת מסע-ההתקרבות הארוך והמורכב, אשר היה אבן-הפינה לתכניתו של או'קונור. נוסף לכך היו הפקודות קצרות, והסודיות היתה שלמה. התוצאה מכך היתה — מכסימום של הכנה עם מינימום של „ניירת".

מבחינת האימון, הרי ערכם של תמרונים גדולים (כגון אלה שנוהלו ע"י „ארמית הרהיין הבריטית" בגרמניה, במסגרת ארגון-האמנה הצפון אטלנטית), הוא בכך שהם ממחישים לכל המשתתפים מקצת מן המתח וההתרגשות של „מלחמה" ממש. אולם פרסום מופרז והמוני הצופים, המסתכלים בעין ביקורתית, גורמים כרגיל לכך שהמטות-המכונים יפקחו על המבצעים באורח הדוק מדי, פן תהיינה „ערבוביות" והדים מדיניים בלתי רצויים. בדרך כלל, הלקחים הנלמדים מתמרון גייסות גדול מסוג זה הנם מעטים.

מאידך גיסא, „משחקי מלחמה" מן הסוג שנועד לפיקוד ולמטות (ואפשר עם הפעלת יחידות הדגמה וקשר קטנות) ניתן לבצעם בהרבה פחות פרסומת, ויש לחשוב שהם מותאמים יותר לתנאי זמננו. הם גם זולים הרבה יותר. ניתן בהם שדה רחב

לבחינת סידורים ונסיגות שתכליתם להפוך את הנהגת-המלחמה לפשוטה ומהירה ככל האפשר. אחר סיום „משחק מלחמה" כזה, יתכן גם לבחור את חלקו המעניין ביותר לשם ביצוע תמרון-עם-גייסות על הקרקע.

החלפת כוחות בחזית ועבודת-צות

בעית החלפת-יחידות בחזית במלחמה חדישה טרם קיבלה את תשומת-הלב לה היא ראויה. מרשל פוש, אשר שימש מצביא עליון בחזית המערב ב-1918, דבק בכל תוקף בעקרון „החלפת-גייסות בעת קרב". התוצאות היו לעתים גרועות. נסיון 45—1939 הראה כי אפילו הגייסות המעולים ביותר „דהים" אם אין מחליפים אותם שוב ושוב. הצבא הגרמני ברוסיה ב-1941 הגיע לידי קפאון משום שלא קוימה שום שיטה של החלפת-גייסות סדירה. מתח הקרב של היום הנו כה גדול, שיחידות-וציודן זקוקות בהתמדה ל„בדק" — ועם זאת, אם ינוחו היחידות היטב לפני בוא „נקודות המשבר" ואם יוחלפו נפגעהן — תחזורנה במהרה לכושרן. כאשר עסק צבא ארה"ב בחסימת האי שרבורג ב-1944 במסע נורמנדיה, הוחלפו לעתים עוצבותיו התוקפות פעמים ביום! השטח ה„סגור" (דהיינו, מרובה המחסה) אפשר זאת. הרוסים הנחילו כנוהג-קבע הטלת דרג אחר דרג ברוחי זמן קצרים זה אחר זה, באופן הדומה לנוהגם הנ"ל של האמריקאים ליד שרבורג. ניצוח מושכל על שימוש בעתודות ועל החלפות יחידות ודאי שיוסיף למהירותו ולתנופתו של מבצע ממושך.

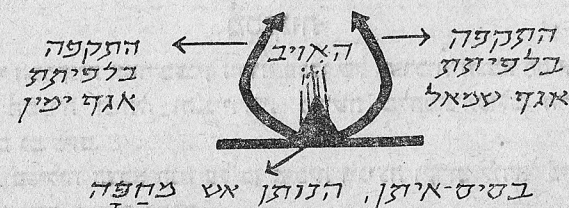
בעיה הקשורה להחלפות של יחידות היא עבודת-צות. אין איש חולק על ערכה הרב של עבודת-צות טובה. כך, אם ניתן היה לבריגדה-מוגברת ללחום כצות, ולהיות מוחלפת כצות, היתה ודאי מתקרבת לשיא יעילות הלחימה. אכן, ללא ספק יהא בכך בזבוז כוח אדם, מכיון שחלקים שונים של בריגדה כזאת לא יסבלו שיעורי אבידות שונים. יתר על כן, תכופות הופכים יחידות הארטילריה וההנדסה של הבריגדה למרותקות לקרקע, ואי אפשר להעתיקן משם מידית. אף-על-פי-כן בדיכוי-המחץ של 18—1914 השתמשו במידה רבה בדרך זאת, בתוצאות הראויות-לציון. לפחות את השריון והרגלים הרי ניתן ודאי „להלחים" להיותם צות מצליח שאינו משתנה הרבה. גם מטה טוב ומצליח אסור לפצלו אפילו כאשר מסיבה זו או אחרת הועתקו עוצבותיו ויחידותיו למקומות אחרים.

מסקנות

- עיקרי המסקנות אשר בענין זירווי פעלן של מערכות-הצבא הם איפוא כדלהלן:
1. פולחן השגרה ונוהל, וה„ניירת", מורשת מלחמת-העולם הראשונה, עודם בתוקפם גם כיום.
 2. מערכת פעילות הצבא הנה על כן איטית ויגיעה וקרוב לודאי כי הגייסות יהיו כתוצאה מכך איטיים בקרב.

3. יש הכרח שהכל ישתכנעו בדבר הרע שבפגם זה, ושכולם יפעלו לתיקונו.
4. יש צורך בפסגת הצבא במעין קאטו בן זמננו, שסממתו תהא: „עשה את הדברים לפשוטים — ועשה אותם מהר“.
5. כפל-מלאכה הכרח לבלוש אחריו ולעקרו כליל. מפקדים צריכים להתפאר על מיעוט קציני המטה שלהם — ולא על ריבויים.
6. מבול הנייר נובע מאי-ודאות — על כן יש לדבוק בדפוסי-הפעולה הישנים עד אשר יהיו החדשים בשלים לשימוש.
7. יש לפתח יזמה בכל מקום ע"י השענות על הוראות קצרות ולא על פקודות ארוכות.
8. פקודות אינן אלא נוסחאות לפעולה. באם לא יהיו הגייסות מאומנים להפליא, הרי הם יהיו בלתי בטוחים בעצמם ואיטיים, בפרט באם עודם „ירוקים“ עם תחילתה של מלחמה.
9. מטרת כל אימון צריכה להיות — מכסימום הכנה יחד עם מינימום של „ניירת“.
10. חזרות קודם-פעולה מועילות במיוחד מבחינה זו.
11. חילופי יחידות בעתם, ואי שינוי הרכבם של צותות טובים — הם העשויים לקיים את תנופת הצבא-בשדה ואת רוח-הלחימה שלו.
12. הדגש במאמר זה הושם באיירת הדחיפות השוררת במלחמה — ובצורך הנובע מכך בנקיטת צעדים שיהיו פשוטים ומהירים. אין בכונתי לומר אף לרגע אחד כי יש להקריב את היסודיות כדי לחסוך בזמן; המטרה חייבת להיות: ביצוע יסודי — בזמן קצר. אומדן נכון לשהות הכרוכה בכל צעד וצעד שנוקטים במלחמה — הרי היא אחד מכושרי-המפתח של איש הצבא.
13. לסיום, הבה ונזכור כי הצבא הוא ארגון הנתון למשמעת. ואם יהיו הרצון והתקיפות הנחוצים לכך, יוכל „להקציע“ את מערכת פעילותו ביתר קלות מאשר שירותים אחרים של המדינה; ועל כן יוכל לשמש גם דוגמה אשר חסרונה כה מרוגש.

דפוס-טקטי עזרי

מצבים ופתרונות משתנים —
אך גמישות ואלתור לעולם נחוצים

גדוד-רגלים בהגנה ובהתקפת-נגד

(פרקי-קרב)

מערכת-סטלינגרד צוינה לעתים קרובות כנקודת-המפנה של מסע-המלחמה הגרמני ברוסיה. היה זה בסטלינגרד שהגרמנים איבדו את היזמה ושוב לא זכו בה לעולם — פרט למספר תקופות קצרות. האיסטרטגיה הרוסית, שהולכה לכיבושה מחדש של העיר, הצריכה לפיתח-כפולה כדי ללכוד את הארמיה הששית הגרמנית בתוך אזור בן כ־130 קילומטרים מרובעים. המהלומה הראשונה הונחתה מן הצפון, מקום בו שלושה קורפוסים-שריון ושני קורפוסים-פרשים של הרוסים השמידו שלוש דיביוזיות איטלקיות-הונגריות, וחצו את הנהר דון ליד סאראפימוביץ'. אחת מיחידות הארמיה הששית שהוטלה למערכה כדי לבלום את ההתקדמות הרוסית היתה — גדוד-רגלים גרמני אשר גורלו מתואר בשורת-הפעולות הבאה.

במחצית נובמבר 1942 היה הגדוד ה־2 לרגימנט-הרגלים הגרמני ה־132 מחזיק במוצבים הגנתיים על המצוקים שלאורך גדתו המערבית של הנהר דון, ליד סירוטינסקאיה (ראה מפה 1). שלוש פלוגות הרובאים שבגדוד מנו 50-60 איש כל אחת, ואילו מצבתה של פלוגת הנשק-הכבד היתה כ־100 איש. יעילות-הלוחמת, ורוחו, של הגדוד, אשר היה לוחם ברוסיה מאז תחילת מסע-המלחמה ביוני 1941, היו גבוהים. ב־18 בנובמבר בערב ניתנה לגדוד ה־2 פקודת-התראה לנוע ב־19 בנובמבר, ובמשך הלילה הוחלף-בקו ע"י יחידת-עתודה. לפני שהחל הרגימנט בתנועתו, פורק הגדוד ה־3 בגלל מצבת כוח-האדם בלתי-מספקת, ושרידי הועברו לשני הגדודים האחרים. לא ניתן להשיג כל תחלופות נוספות.

הגדוד ה־1 וה־2 עברו, ברגל ובמשאיות, את המרחק בן 40 הק"מ שבין סירוטינסקאיה לבין ורכניא-בוזינובקה. אף על פי שהתנועה הואטה ע"י שלג קל שהיה יורד, הגיעו שני הגדודים לורכניא-בוזינובקה. בערבו של ה־19 בנובמבר, בעת הגיעם שמה היו יחידות-שירותים גרמניות חלשות מגינות על שוליו הצפוניים והצפון-מערביים של הכפר בפני לחץ אויר קשה.

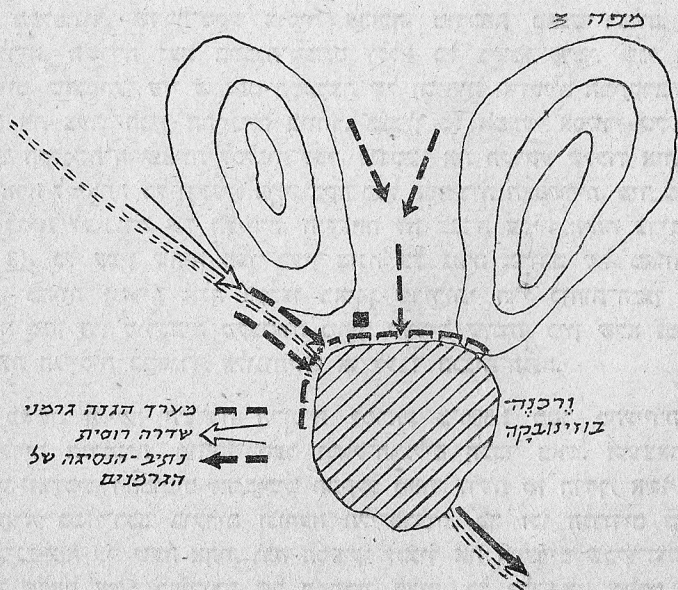
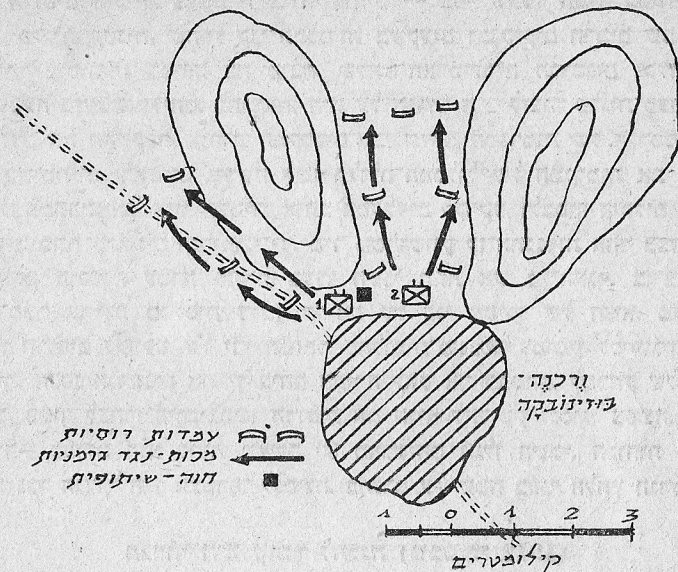
עם שחר ה־20 בנובמבר הנחיתו שני הגדודים התקפת-נגד — לאחר הכנה-ארטילרית כבדה. על הגדוד ה־2, באגף הימני, היה להבקיע צפונה לרוחוכו של גיא רחב ומגודל-צמחיה, ואילו על הגדוד ה־1 היה להתקדם על פני הדרך המוליכה צפון-מערבה, לפלטנוב (מפה 2). הגדוד ה־1 עמד להסתייע בהתקפתו על-ידי תותח-סער.

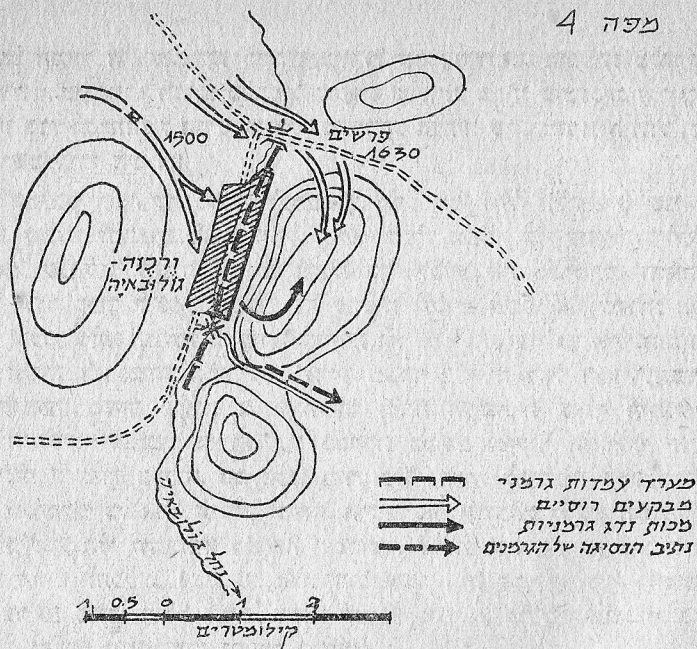
המידה בפרטים, ואשר לא הביאו בחשבון במידה מספקת את המצב המקומי. מפקד תחמושת מספקת, להקים מערכת קשר קני, ולהאריך את הגנת האגף שלהם על פני פיאתה המערבית של העיירה.

תקרית זו היתה טיפוסית לשלבה הראשון של מתקפת הנגד הרוסית מערבה לסטלינגרד, אשר במהלכה איבדו תכופות המפקדות הממונות, הן הרוסיות והן הגרמניות, את הקשר עם היחידות הכפופות להן. יחידות גרמניות בודדות, שנלכדו בנחשול הכוחות הרוסיים המתקדים כלפי קאלאץ, מעבר צפון-מערב, עדיין היו מנחיתות התקפות נגד מקומיות. הן פעלו בהתאם לפקודות ששונו זה מכבר, בלי שידעו כי כוחות האויב כבר הבקיעו ועברו הלאה, וכי הן עצמן מנותקות. מצד שני הרוסים, אשר גם להם לא היה מושג ברור מהו המצב בכללותו ומהם שרטוטיו המדויקים של קו החזית, התקדמו בשדרות צפופות עם הכיוון הכללי של זרוע המלקחים הצפונית, בלי שיפרישו פלגות לסיור ולאבטחה, בהיותם כנראה נתונים לרושם שהם עוברים על פני שטחים שכבר טוהרו מאויב ע"י קודמיהם.

לאחר שהתאוששו מהתקפת הפתע על שדרת המסע שלהם, כינסו הרוסים את כוחותיהם לקראת התקפה על ורכניא-בוזינובקה. ב-1430, תחת מחפה של ריכוזים ארטילריים כבדים, החל גל אחר גל של רגלים רוסיים, במבנים צפופים, לנוע לעבר שולי העיירה. ה"קולחוז", שהוחזק ע"י מחלקה מפלוגה ו', היה מוצב החוץ הגרמני הראשון שעבר מיד אל יד. מפקד הרגימנט הגרמני נוכח שאין אפשרות להחזיק בורכניא-בוזינובקה במשך זמן רב. כן ידע כי נסיגה לאור-היום תביא בלי ספק לאבידות כבדות בקרב גייסותיו, שנתביח ההיחלצות שלהם לדרום-מזרח עבר על פני קילומטרים מספר של שטח פתוח לחלוטין, בו עתידות הפלוגות-הרובאיות הנסוגות להיות חשופות לאש רוסית חסרת-רחם במשך חצי שעה לפחות. לא היתה ברירה אלא להתאמץ ולהחזיק בורכניא-בוזינובקה עד רדת החשיכה. במשך שאר שעות אחר-הצהרים ויתר הכוח-המגן על אש מכוונת, והפנה את כל עצמת-אשו להקמת מחסום-אש. מקלעים בינוניים וקלים, מרגמות, ואפילו תת-מקלעים ורובים, פרסו מסך-אש שהיה סמיך ביותר סביב ה"קולחוז", ששם היו הרגלים הרוסיים מתכנסים כדי להמשיך בהתקפתם. ההוביצרים בני ה-105 מ"מ קודמו עד אל פיאתה הצפונית-מזרחית של העיירה. מאחר שכל התותחנים הגרמניים שרק אפשר היה להסתדר בלעדיהם הופעלו כרובאים, מקלעים או נושאי-תחמושת, — ירו הקצינים, בעזרת מספר בד"א, מטחים מהירים לטוח של 220 עד 320 מטר. לאחר שנורו 30 עד 40 פגז מתוך עמדה אחת, היה הרכב גורר-התותח, שהמתין במחסה קרוב, מעביר את התותח לעמדה אחרת, ובה הוכן התותח במהירות לפעולה נוספת.

באותו זמן עצמו יום מפקד-הרגימנט תחבולה, שעתידיה היתה לזכות להצלחה רבה. מתוך הנחה שהחיילים הרוסיים סובלים בדרך כלל מתת-תזונה, והם לכן רעבים וחמדניים, הורה מפקד הרגימנט לטבחים להכין מרק-עדשים ואפונה ממחסני הקטניות שהושארו באחד הבנינים. הקטניות הורקו לתוך סירים גדולים מלאים

המידה בפרטים, ואשר לא הביא-בשבון במידה מספקת את המצב המקומי. מפקד הגדוד ה-2, לדוגמה, כבר בחר בגבעה המתרוממת במתינות ממערב לורכניא-גולובאיה לשם הקמת מערך-הגנה — אולם מפקדה-ממונה הורתה לו להעביר את יחידתו אל גדת המזרחית של נחל-גולובאיה, הקו שהיה מתאים פחות-מכל מקום אחר שבאותו אזור זה להקמת מערך-הגנה (ראה מפה 4). חלקו של הכפר שממערב לנחל חסם את שדה-האש של הגדוד. מרחב-התמרון שבין הבתים שלאורך גדת הנהר המזרחית לבין המדרון התלול הסמוך, היה ברוחב של קרוב ל-200 מטר. ועוד מגרעת היתה — הפער, בן כ-700 מטרים, שבין הגדוד ה-2 לבין היחידה הגרמנית הקרובה ביותר, שהיתה מוצבת צפונית-מזרחית לעיירה. לצהרי ה-23 בנובמבר הקימו פטרוליסור מגע עם יחידה זאת, אך הפער נשאר פתוח.

כוח רוסי מורכב משני גדודי-רגלים, 10 טנקים T-34 ושתי גונדות פרשים, התקרב לורכניא-גולובאיה בקרבת הצהרים. הגדוד ה-2 היה תשוש עקב הקרבות האחרונים והנסיעה הנחפזת, ולמרות נפח-האש שהנחית מתוך נשקו הכבד המוצב על הגבעות שממזרח, לא יכול למנוע את הרגלים הרוסיים מלהסתנן בהדרגה לחלקה המערבי של העיירה.

סמוך לשעה 1500, הגיחו עשרת הטנקים הרוסיים מאחורי הגבעה שממערב לורכניא-גולובאיה ונעו הישר כלפי העיירה. הגרמנים השמידו ארבעה, אך ששת הנותרים הצליחו לחדור לחלקה המערבי של העיירה. במאבק המר שנישט אחר

מים, שהועמדו על אש לפני הבתים הראשונים שאליהם היו הרוסים עתידים להגיע עם הכנסם לורכניא-גולובאיה. אחר-כך פתחו הגרמנים כמה שקי-דואר שהכילו חבילות מגרמניה והיו מיועדות ליחידת-מפקדה שהסתלקה לא מזמן, והריקו את תוכנם ברחובות העיירה. לעת דמדומים נעשה המצב כה חמור, עד שציפו שהרוסים יכנסו לעיירה בכל רגע. שני הגדודים הגרמניים החלו עתה בנסיגתם. מחלקה אחר מחלקה, ניתקו הפלוגות את המגע ונסוגו. תותח-הסער המתניעים וכלי-הארטילריה הוסיפו לירות בכינון-ישר, ולא עזבו את המקום אלא ממש לפני נסיגת אחרון הרובאים; ואז נעו הישר לפיאתה הדרומית-מזרחית של העיירה, מקום שם התכנסו הפלוגות שנסוגו לפני-כן והקימו קר-הגנה ארעי. עתה בא הרגע בו הוכיחה התחבולה את תכליתיותה. החיילים הרוסיים, אשר בתחילה התקדמו כשהם ממש כרוכים על עקבי הפלוגות הגרמניות הנסוגות, החלו מהססים כאשר הריחו את ריח המרק החם וראו את החבילות הפזורות על הארץ. הפיתוי היה גדול מדי בשבילם, והחלה זניקה כללית אל ה"כיבוד" הבלתי צפוי. העיכוב שנבע מכך, אפשר לגדודים הגרמניים לכנס את פלוגותיהם ולבצע נסיגה מסודרת מורכניא-גולובאיה, בלי שיהיו נתונים תחת לחץ אויב.

* * *

כאשר נוצר, "כיס", הרי מצבם של הכוחות המכותרים הוא, בדרך כלל, מבולבל. היחידות הבודדות לוחמות זמנית כל אחת לעצמה, והן ניצבות בפני קשיים שכמעט אין להתגבר עליהם. מפקד חדור-החלטה ורב-תושיה, שאינו מהסס לאלתר ולהשתמש בתחבולות, יכול במצבים כאלה לגרום לאויב אבידות כבדות, להרויח זמן יקר, ולשמר את כוחה הלוחם של יחידתו לפעולה בעתיד.

עמידת גדוד רגלים בהגנה בנקודה-ישובית

שני הגדודים צעדו במשך כל הלילה. בשעה 0200 של ה-21 בנובמבר, נצטוו מפקדי הפלוגות להודיע לאנשיהם כי הארמיה-הששית הגרמנית כותרה. בעוד שלג כבד מוסיף לרדת, עצרו הגייסות עייפיה-קרב לאורכה של הדרך, אשר עליה החלו מצטברות ערימות-שלג. האנשים הכירו בחומרת המצב, אך רוחם לא נדכדכה. באותו זמן לא עלה על דעתם כי אפשר שטבעת-הכיתור בה הוקפה הארמיה הששית לא תשבר. הם ידעו כי צפויים להם ימים ושבעות קשים, אך בטחונם לא עורער. ב-22 בנובמבר התקימה רק לחימה-מבודדת, בקנה-מידה קטן, ובמשך היום נסוגו שני הגדודים לורכניא-גולובאיה והגיעו שמה בשעה 2300. פקודות שהגיעו ממפקדה-ממונה קבעו, שיש להגן על העיירה ולעכב את התקדמות האויב ליד לורכניא-גולובאיה לפחות עד הערב הבא.

באותו זמן ניסתה מפקדת הארמיה הששית הגרמנית להדק את שליטתה על כל היחידות הגרמניות שבכיס סטלינגרד. מתוך מאמצה לכוון את תפעולה של כל יחידה ויחידה, הוציאה לעתים הארמיה הששית פקודות שעסקו יתר על

כך סבל הגדוד ה־2 אבידות כבדות ביותר. עם דמדומים, הוכבדה מלאכתם של הרובאים והמקלענים הגרמנים בגלל הראות הלקויה, בעוד שהרוסים היו מסוגלים להבחין בכל תנועה של הגרמנים על פני הרקע הבהיר של המדרון התלול ומכוסה השלג שמאחורי העיירה.

המאבק הפך עד מהרה לקרב־אש מעל פני נחל גולובאיה. שני טנקים רוסיים, שהעזו להתקרב מאוד לנחל, הוצאו מכלל פעולה ע"י צוות־חבלת־טנקים גרמניים, שנאלצו לחצות את מִי־הקרח כדי לבצע את משימתם. המצב הגיע לשלב חמור סמוך ל־1630 כאשר 120 פרשים רוסיים איגפו את עמדות הגרמנים מצפון ורכבו כלפי הגבעה שממזרח לעיירה באימם לנתק ע"י כך את נתיב־הנסיגה של היחידות הגרמניות המחזיקות עדיין מעמד בעיירה ושל הנשק־הכבד שעל רכס הגבעה. מפקד פלוגה ז', שיחידתו היתה הקיצונית באגף הימני, וקצין ממפקדת־הגדוד שנמצא באותו זמן במקרה במוצב־הפיקוד הפלוגתי, היו שני הראשונים שהכירו בסכנה. הם פעלו מיד, בלי לחכות להוראות ממפקדת־הגדוד. לאחר ש"תפסו" כל אדם שיכלו למצוא, הוליכו את קבוצתם לראש הגבעה בנתיב הקצר ביותר, בלי להשתמש במחפה ובמסתור. על הגבעה אורגנה בחפזה הפלגה בת 30 האיש לתכלית מכת־נגד. מלאי־התחמושת היה קטן עד כדי רחמים: היו רק 8 עד 10 כדורי רובה לאיש, מקלע עם 80 כדור, 2 תת־מקלעים עם 20 כדור כל אחד, ומספר רימוני־היד הסתפם בששה.

אסור היה לאבד זמן, כיון שהאויב התקרב במהירות. הפלגה הגרמנית התקדמה במבנה־מפוזר. הפרשים הרוסיים ירדו מסוסיהם למרגלות הגבעה והחלו לטפס עליה. חשיכה היתה יורדת כשאירעה ההתנגשות, ברגע בו הגיעו היחידות היריבות למרחק כ־20 מטר זו מזו. עם הנתן האות המוסכם, צעקה הפלגה הגרמנית "הורה!", ירתה מספר יריות והטילה את ששת רימוני־היד בכיוון הרוסים. אחר תפסו הגרמנים מחסה, וללא חפזון ירו אש נשק־קל מכוונת־היטב אל היריב. הרוסים, שהופתעו מהפתאומיות בה הלמו הגרמנים, סבלו אבידות ניכרות מאחר שנעו והתקדמו לפני כן במבנה־מכונס. הפרץ הראשון של אש בלתי מרוסנת, גרם להם להאמין כי הם ניצבים בפני כוח גרמני חזק, ואילו האש המחושבת שנורתה אחרי כן הצמידה אותם לקרקע וסייעה לגרמנים לחסוך את תחמושתם.

מכת־נגד חדורת־החלטה זו, שבוצעה במספר מועט של אנשים וללא תחמושת מספקת, הצליחה לתפוס את תנועת־הלפיתה הרוסית, בחצי־הדרך. שני הקצינים וששה מהחיילים נפצעו, אך תגבורת ותחמושת הגיעו לפלגה שעל הגבעה תוך שעה אחת. תחת חיפוייה של פלגה זו הצליח הגדוד לנתק באותו לילה את מגע־הקרב בורכניא־גולובאיה, ולסגת לדרום־מזרח ללא מאורע נוסף.

הלחימה בורכניא־גולובאיה, הראתה פעם נוספת כי בחירת קו־הגנה אך ורק על סמך עיון במפה, שבוצע על ידי מפקדה־ממונה, אך לעתים רחוקות מביאה

בחשבון את כל תנאי הקרקע. במקרה שתואר לעיל חסרה עמדת הגרמנים הן עומק והן מרחב־תמרון. לדוגמא, אי אפשר היה להעביר לעמדות־חליפין את המקלעים־הבינוניים, שהוצבו במחצית מעלה הגבעה שממזרח לעיירה, כיון שתנועתו של כל איש־צות בלטה על פני הרקע הלבן. בגלל רוחבו המועט של מערר־הקרב, לא יכלו מפקד הגדוד ומפקדי הפלוגות לארגן הגנה תכליתית על העיירה — כיון שהברירה היחידה שעמדה בפניהם היתה — או להקים את מוצב־הפיקוד שלהם בקו־ההתנגדות־הראשי, מקום ממנו לא יכלו לראות את המתרחש באגפי יחידותיהם, — או על ראש הגבעה, מקום ממנו לא יכלו לקיים שליטה נאותה על יחידותיהם, כתוצאה היו אבידות הגרמנים כבדות, וכל פלוגה איבדה רבע עד שליש מאנשיה וחלק גדול מצידודה. היתה זו תוצאה מרגיזה פי כמה כיון שאבידות אלה נגרמו בפעולת־הגנה בלתי חשובה יחסית. אילולא מכת־הנגד ששעתה כוונה היטב של "פלגת הגבעה" היו התוצאות עלולות להיות הרות־אסון לגדוד.

המשגים ששגתה מפקדת הארמיה הששית הגרמנית במקרה זה היו טיפוסיים לאלה הקורים במהלך שלבו השני של כיתור. הארמיה הששית החליטה לפני־כן לקצר את קו ההיקף של מתחמי־ההגנה בהתאם לתכנית מרכזית. יחידות מבודדות, אשר לחמו מתוך מוצבי חוץ שבתוך ה"כיס", הקימו בהדרגה במשך שלב זה מגע עם שכנותיהן. קו־ההגנה התגבשו, אפילו לא היתה החזית רצופה. אולם במקרים רבים היה התכנון נחפו ושטחי מדי; יחידות נצטוו לתפוס "גזרות" — כאילו היתה החזית קו־רצוף אחד. בורכניא־גולובאיה, לדוגמא, שגתה המפקדה הממונה בכך שסימנה גזרה להגנה לפי מפה ובלי לערוך סיור במקום — וע"י כך שללה ממפקדים שבדרג נמוך כל אפשרות לגלות יזמה. יתר על כן, היות שכל אדם היה דרוש להגנת ה"כיס", שלקראת תחומי־החיצוני היתה יחידתו מתרכזת בהדרגה, ואשר היה צריך להחזיק בו כל־כמה־שאפשר — מן הראוי היה להתיר למפקד הגדוד ה־2 לפעול לפי שיפוטו הוא, כדי להפחית את מספר האבידות עד למינימום.

דבר אל מפקדים

(מתוך מכתבו של מפקד־דיבזיה)

מאת: הגנ' מיור נ. רייזלי

מטרת מכתב זה היא — להסביר לך את השקפותי ואת נוהגי בדבר ענינים אשר יהיו הראשונים לדרוש את שימת־לבך: אלה הנוגעים לך־לעצמך ואלה הנוגעים להנהגתם ולאמונם של אנשיך, דבר שהוא שטח־אחריותך החשוב ביותר, ואגב אורחא — התפקיד רב־הסיפוק ביותר מאלה המוטלים עליך.

התנאי הראשון והחשוב ביותר הוא, כי אתה תקבע את הדוגמה, בכך שתנהג כאיש־צבא בכל תפקידך. פקודך לא יהיה איש־צבא אלא אם כן תהיה אתה עצמך כזה. יכול אתה לעמוד על כך שאחרים יחזיקו את לבושם מסודר ואת ציודם נקי וכשר־לפעולה — רק כאשר אתה עצמך עושה זאת ראשון. רעיון זה הוא ברתוקף במידה שוה לגבי כל המפקדים, הן קצינים והן משק"ים. מפקד מרושל מנהל יחידה מרושלת, וסמל מרושל יכול לצפות לכך שכיתתו תהיה בדיוק כמוהו.

שנית, ברצוני לדון בענין חוט־השדרה של כל יחידת חיילי־צי, דהיינו המשק"ים. משקיבלו עליהם המשק"ים את חובותיהם, יכול מפקדם להיות סמוך ובטוח בקיום יחידה טובה. כאשר כל סמל מפקד על כיתתו מתוך סמכות ומקבל על עצמו את האחריות ללבוש, לנשק, לציוד ולאמון של הכיתה, וכן לבידור אנשיו — תהיה לך יחידה שקשה יהיה לנצחה.

ממפקד הכיתה עוברת שרשרת־האחריות ללויטננט (סגן), דרך סמל־המחלקה, החזק את משק"ך שזורים בתוך שרשרת זו. הענק להם את הסמכות שלה הם זכאים. הנח להם שיפעילוה ושיתרגלו לתת פקודות ולודא את ביצוען, ותן תמיכה מלאה למשק"ך. וחשוב באותה מידה — ודא כי אנשיך מציינים לפקודות המשק"ים שלהם. לעולם לא יתן מפקד־מחלקה, לויטננט, פקודת "חופשים!" למחלקתו: עליו לקרוא לסמל־המחלקה שיעביר את הפקודה. דבר זה נראה ענין פעוט, אבל הרעיון יחדור עמוק לתוך היחידה. אם תראה סמל "נותן מנה" לרב־טוראי או לטוראי על שלא הצדיע לקצין, הרי שהשגת את שלך — והשגת את שלך גם כאשר סגני־המשנה שביחידה רוחשים כבוד לסגנים. על כל חייל לדעת מיהו המשק" האחראי לאימונו ולביקורת תלבושתו וציודו. עליו לדעת את הרכב שרשרת־הפקוד שלו, עד למפקד היחידה.

"מנהיגות־רוחנית" היא תפקיד חשוב נוסף. זוהי יותר מאשר מליצה גרידא. כפי שידוע לך, הרי מרבית האנשים המצטרפים כיום לצבא־הצי הם בגיל העשרים, פחות או יותר. אישיותם כבר עוצבה בחלקה הגדול ע"י סביבתם הקודמת, בביתם, בבית־ספרם ובקהילתם. אולם בתקופת־חיים זו נמצא האיש הצעיר בשלבי־הבגרות המוקדמים, ובאמצעות הלך מחשבותיו והחלטותיו הוא מפתח גישות העשויות לשנות את אישיותו. אם שינוי זה יהיה לטובה או לרעה — דבר זה תלוי בטיב הגישות שהתפתחו. מאחריותו של כל קצין להבטיח כי הגישות הנאותות הן שיאומצו ע"י כל חיילי־צי צעיר, יש לפתח בכל אדם חוקת־התנהגות מוסרית אשר תעשהו לחיילי־צי טוב יותר ולאזרח טוב יותר. הצלחתו של פיתוח זה תעמוד ביחס ישר למנהיגות־הרוחנית שתגלה אתה.

תכנית־בידור נרחבת ורצופה היא בגדר הכרח. בשעות החופשיות ממילוי־תפקיד יש להעסיק את החיילים בספורט, בספורים־מודרכים ובפעילות־בידור אחרת. עודד נוכחות צופים בכל תחרויות הספורט, והראה את הדרך בכך שתהיה נוכח שם בעצמך. עשה כל מאמץ כדי לתת לאנשיך הזדמנות לשחות, לשחק בכדורת, לטייל ולנהל פעולות־בידור אישיות אחרות. עשה זאת בעצמך.

המוסיקה היא חלק חיוני מדרך חיינו, ויש לכלול אותה בכל תכנית־בידור מאוזנת־היטב. אנשים רבים מפיקים הנאה רבה מהשמעת מוסיקה, בין ע"י שירה ובין בעזרת כלי־נגינה. הוצאת קרנות־הבידור למטרת נגינה וכלי־נגינה היא השקעה טובה לשם פיתוח חיילי־צי טובים יותר ואזרחים טובים יותר. שירה בשעת צעדה היא דרך נאה לטפח רוח־גייסות; עודד אותה, היה מנהיג השירה. הענק לאנשים החפצים ללמוד ולקדם את השכלתם את מלוא ההזדמנות לעשות זאת בשעותיהם החופשיות־מתפקיד. ה"מכון של צבא־הצי" מציע הרבה קורסים־בכתב בנושאים רבים ושונים. הוא פותח פתח להזדמנויות־לימוד טובות לאנשים השואפים ללמוד. תמוך בו ועודד את ההצטרפות לקורסי־ההתכתבות. סייעו, אתה והמשק"ים שלך, לאנשים בלימודיהם, והכינו להם מקום מתאים ללמוד בו.

כלכל החילות האחרים שבכוחות־המוינים כן גם לצבא־הצי יש בטאון מקצועי משלו. בטאון זה הוא ה"מארין קור גאזט". הוא עוסק ישירות במשלח־ידך כקצין בצבא־הצי. תמוך בו ע"י חתימה עליו, ועודד את קציניך ואת משק"ך הבכירים לעשות כן. המצא אותו לאנשיך, השתמש בו כחומר־עיון, וכחומר־רקע לאימונים ולהרצאות. כאשר יש לך רעיונות ראויים־לשמם, תרום אותם, בצורת מאמר, לבטאון. דרך אגב, זוהי גם דרך טובה להשיג מעט מזומנים נוספים.

תמיד נהגתי לשים דגש על קליעה־למטרה. פיתוחו של קלע־רובה מומחה הוא היסוד לאימוניו של כל חייל־הצי. כדי להצליח בקרב, צריך שיהיו לנו אנשים המסוגלים לפגוע במטרה שאליה הם מכוּנים. כל חיילי־צי מסוגל ללמוד לירות

היטב — אם רק יתנו לו מניע־דחף כלשהו. אחריותך היא ליצור מניע כזה. פתח התחרות בתוך יחידתך ויחידות־המשנה שבה — כדי לטפח התלהבות וענין בתכנית אימוני־הקלילה. צא בעצמך ויירה עם אנשיך.

כושרי־גופני טוב הוא חיוני לרווחתם של האנשים. כל אימון לא יצליח אלא אם כן יהיו האנשים כשרים מבחינה גופנית לעסוק בו. מרביתו של אימונו הוא נמרץ ודורש כשרות־גופנית טובה. אם האנשים מוסגלים * תחילה, הרי לא רק שהם מפיקים את מירב התועלת מן האימונים, אלא שהם גם ממש נהנים מהשתתפותם בהם; ואילו חייל שכושרו הגופני ירוד אינו מסוגל להגיע לרמה באימונים — ורוחו תיפול, או שאף יתיאש. חשוב כי אלה המגיעים ליחידה, ואלה המוצבים לתפקידים אחרים, יעברו תכנית של הסגלה גופנית, אשר תיערך במיוחד בשבילם ואשר תושלם לפני שהאיש יתחיל באותם אימוני־השדה ואימונים־אמפביים הדורשים מאמץ רב יותר. יש להשתמש במידה רבה ככל האפשר בספורט־מאורגן כדי להשיג חלק גדול ממטרה זאת.

אין אני יכול להפריז בהדגשת חשיבות התענינותך באנשיך. הוכח להם כי אתה הוא מפקדם ומנהיגם, והנח להם לדעת כי מתענין אתה בהם. אחת הדרכים הטובות ביותר להכיר את אנשיך היא — להחזיק פנקס־רשימות בו תרשום את שמו של כל חייל, את דרגתו ואת סיווגי־המקצועי. הקדש עמוד לכל אדם וציין בקצרה את כל העובדות שביכולתך לאסוף על אודותיו. נתונים כגילו, מצבו המשפחתי, תחביביו, חינוכו הקודם, התעסקותו האזרחית, דתו, הצבתו לתפקידים, העדפתו לתפקידים ותכניות לעתיד — כל אלה יתנו לך תמונה טובה על רקעו של האדם, על הרגליו ובעיותיו. זה יאפשר לך במידה טובה יותר לסייע לו ולטפח חייל־צי ראוי לשמו.

היה קצין של 24 שעות ליום, במשך 7 ימים לשבוע. אין פירושו של דבר שעליך להיות תמיד ליד שולחן־עבודתך או עם אנשיך בשדה. אולם פירושו הוא שתמיד עליך למסור עצמך לרשות אנשיך; שעליך לתת דעתך עליהם בשעותיהם החופשיות מתפקיד כמו בשעות־האימונים והעבודה התקינות. הדרכתך, והתענינותך בהם בשעותיהם החופשיות מתפקיד, ישתלמו בצורת רוחים גדולים מאוד ביום העבודה וכאשר יהיה הכרח לפעול כצות — בקרב. התענינות ושימת־לב מעין אלו יאפשרו לך להכיר את אנשיך ולהבין לרוחם. דבר זה יאפשר גם להם להכיר אותך, ויתן להם אמון ובטחון במנהיגותך. אל תאכזב אותם. אם ינתן להם טיפול נאות — לא יאכזבו הם אותך. זכור, במשימתך הסופית — הקרב — אתה הוא האחראי לחיי אנשיך. אין קיימת כלל אחריות כבדה מזאת.

ולבסוף — שאף להצטיין. בין שהנך מפקד־פלוגה ובין שהנך מפקד־מחלקה, נסה להיות הטוב ביותר בגדודך ובריגמנט שלך. עשה גם את יחידתך כזאת.

* Conditioned — דחינו, שהוסגלו בהדרגה (הפועל הוא — להסגיל) — (המער').

למאמץ נוסף זה יש חשיבות. אי אפשר להכין הרצאה, או אפילו סקירה, ברגע האחרון. בדוק את תכניות־האימון שלך מראש. השתמש בתקנון שירות־השדה שלך כדי ללשט את שלבי האימון שיחידתך עתידה לעבור אותם. לעולם אל תאמר ד' שפר את יחידתך ואת עצמך מדי יום ביומו. כאשר יהיה כל אדם שביחידתך משוכנע בכנות כי יחידתו היא הטובה ביותר — תהיה אתה בראשית דרכך להצלחה.

על מבצע סיני וסואץ

(הרהורים והערות ברבעון-הצבא הבריטי)

מאת עורכו הבריג' ס. נ. בארקליי

בוירת המזרח התיכון

לקוראי רבעון-הצבא ודאי שמוכרים הן הצעדים הפוליטיים (במידה שהללו נודעו ברבים) שהיו כרוכים במאורעות האחרונים במוזה"ת והן השפעתם של מאורעות אלה על דעת הציבור בעולם. אין איפוא טעם כי נחזור כאן על אשר כבר הוצג בפירוט כה רב בעתונות היומית והשבועית. בשביל במה צבאית יהיה הולם יותר כי נגביל את הערותינו לאותם ענינים הקשורים קשר הדוק ביותר בבחינתם הצבאית של מאורעות אלה.

המבצעים בסיני

רבים מאתנו נוטים לראות מאורעות — וביחוד מאורעות דרמטיים — במבט אשר הנו בהחלט קצר-טווח מדי. והלא, מזה זמן רב מנהלת מצרים מערכת תעמולה שלוחת רסן בעתונות וברדיו כנגד ישראל. קולונל נאצר הצהיר פעמים רבות כי יש כוונתו בשיתוף עם מדינות ערביות אחרות, למחות כליל את מדינת ישראל. בהמרותו את פי האו"ם, סירב להרשות לספינות ישראליות להשתמש בתעלת סואץ כשתירוץו הוא שמצרים וישראל נמצאות עדיין במצב מלחמה, פשיטות והסתננויות מתגרות נגד ישראל נערכו תכופות. האיום הגדול ביותר היה צפון באותו ריכוז של ציוד ואנשי צבא אשר נצבר-ההלך במדבר סיני. כפי שידוע לנו עתה, ללא צל של ספק, הרי ההתקפה הישראלית הקדימה רק בזמן קצר — במספר חודשים, או שבועות, איננו יכולים לאמר בדיוק בכמה — מבצעים במלוא-ההיקף כנגד ישראל, שכמעט ודאי שהיו מתבצעים תוך שיתוף פעולה עם אחדות ממדינות ערב, אם לא עם כולן.

נוסף על טנקים, וציוד צבאי אחר, ציידה רוסיה את מצרים גם במספרים גדולים של מטוסים חדישים.

יתכן וישראל חטאה בכמה מפשיטות התגמול שלה; אולם התמונה הכללית היתה זו של מצרים הצוברת והולכת את כוחה למהלומת-חיסול נגד היהודים. בתנאים אלה אין זה מפליא כי ישראל נקטה בצעדים ידועים למניעת שואה כזו. ספק אם ניתן היה לדרוש ממנה כי תחכה כשה-עולה להשמדתה-שלה, ופניות

קודמות לאו"ם לא נשאו פרי. פעולתה היתה מהירה ונחרצת, הצבא המצרי הראה פעם נוספת כי אף בהיותו בעל יתרון עצמה מכריע אין הוא בר תחרות לישראלים היעילים. מסע-המלחמה החל ב-29 באוקטובר ותוך ארבעה ימים, "אספו" היהודים במחיר-אבידות קטן, את מרבית הצבא המצרי ולכדו את עיקר הציוד שנצבר באותו אזור.

מסע-המלחמה קצר זה מראה כי יהיה אשר יהיה מספרם של טנקים, תותחים וכלי נשק אחרים שינתנו לגייסות שאימונם לקוי והנהגתם גרועה — לא יושיעום כלל בעמדם כנגד יריב יעיל ואמיץ-לב. את הנצחון בקרבות מביאים אנשים טובים המפעילים ציוד טוב — ולא הציוד כשלעצמו.

התעלה

לא ננסה לתאר בפרוטרוט את המהלכים שהוליכו לפעולות הצרפתיות-בריטיות כנגד מצרים. קיימת מחלוקת חריפה בהערכתם: אולם כאשר רכושו של אדם, שהוא גם עורק-חיים חיוני, מוחרם בכוח הזרוע, ללא כל נסיון למו"מ ותוך הפרת אמנות שנתחייבו עליהן חגיגית — כי אז אין הדבר נראה בלתי נכון להשתמש אף בדרכי כוח בנסיון להחזירו.

אלה שהתנסו בתכנון מבצע משולב מכירים היטב את הקשיים הצבאיים הרבים שמתעוררים אגב כך. במקרה זה היו כרוכים בדבר גם שיקולים ותוצאות פוליטיים מורכבים ביותר.

ביקורת

פרשנות נבונה לגבי התכנית ואופן הנהגת המבצעים היא בלתי אפשרית מבלי ידיעת כל הבעיות הצבאיות והמדיניות שהיו כרוכות בהם; ונראה כי ידיעה כזו, בשלמותה לא תעמוד לרשותנו במשך עוד חודשים רבים. בכל זאת, נראה כברור מעבר לכל ספק מתקבל על הדעת, כי השמות בת חמשה ימים שבין התחלת ההפצצות (31 באוקטובר) לבין הצנחת הצנחנים הראשונים בפורט סעיד (5 בנובמבר) היא שחרצה את גורל המבצע. אילו יכולנו לבצע התקפת-אוויר קצרה ועזה מיד עם תום האולטימטום, ולהצניח מיד לאחרית צנחנים, ומיד אחרי כן לערוך נחיתה מן הים, כי אז יש לשער — אם כי כמובן שלא בודאות — כי הגייסות היו משיגים את יעדיהם, לפני שניתן היה להפעיל אותו לחץ מדיני אשר הביא לידי "הפסקת האש של חצות". אילו היינו "גומרים את העסק" כי אז יתכן שאחדים ממבקרינו היו נוקטים בעמדה נוחה יותר כלפינו. רבים הם הגורמים אשר יתכן והיה להם חלק בגרימת פיגור זה, — יתכן והיו ביניהם, הפתאומיות בה התקבלה ההחלטה המדינית, דלותם של סידורי הנמלים ושידות התעופה בקפריסין שאילצה להשתמש באלה שבמלטה, מיעוט מספרם של הצנחנים שהיו מצויים לרשות הפעולה. הדעה כי היה זה חיוני להשמיד לחלוטין עוד לפני התחלת הנחיתות

מדף הספרים

כללי

Dr. Dulany Gerret: The United States Army in World War II.

The Technical Services, The Signal Corps: The Emergency. 383 p.p., \$3.50

ספר זה מסדרת הספרים המסכמים את קורות חילות ארה"ב במלחמה. אינו מקיף אלא את התקופה האחרונה שלפני כניסת ארה"ב למלחמה, ועיקר ענינו — החלק הרב שיש לחיל-הקשר האמריקני בישומי של המכ"ם (ראדאר) לשימושי הצבא.

Richard A. Preston, Sydney F. Wise and Herman O. Werner: Men in Arms: A History of Warfare and its Interrelationships with Western Society. U.S.A. Praeger, 376 p.p., \$6.50.

מחברי ספר חדש זה על תולדות המלחמה, החל ביוון הקדומה וכלה בימינו, מניחים כי המלחמות הן פרי גורמים רבים המבטאים את הצטלבותם של זרמים בחברה, וכי המלחמות מחוללות תמורות מדיניות, חברתיות וטכנולוגיות.

Maurice Ashley: Marlborough. Macmillan, 144 p.p., \$1.50.

ביוגרפיה קצרה, מתוך סדרת ביוגרפיות של הוצאת "מקמילן" על אישים דגולים.

Albert Guerard: Napoleon I. Alfred A. Knopf, 206 p.p., \$2.50.

עוד "קיצור תולדות-חיים" הראוי לשבח, מסדרת הביוגרפיות הקצרות של הוצאת "אלפרד א. קנופף".

Kenneth P. Williams: Lincoln Finds a General, Volume IV. Macmillan, 616 p.p., \$7.50.

ב-1950 הופיע הכרך הראשון של המחבר, על פרשת מאמציו של לינקולן למצוא מצביא מנצח לצבאות "הצפון", ועתה מתפרסם הכרך הרביעי. שלושה נוספים עתידים להכתב. סגנון מנופה וראיית דברים מעמיקה עושים את היצירה הזאת ליצירת-מופת בסוגה. עיקר כוחה — בהצגת המניעים שדחפו מצביאים לעשות כך או אחרת במסעי המלחמה שלהם.

את המטוסים הרוסיים שעל הקרקע, ועוד ועוד, אין אנו יודעים האם חמשת ימי ההפצצה היו דבר שאי אפשר היה להמנע ממנו — ואם לאו, אולם אין לדבר זה חשיבות מהותית לגבי הטענה גופא האומרת כי כמעט ודאי הוא בין שניתן היה להמנע ממנה ובין שלא — שהשהיה זו, היא היא שהיתה הסיבה לכך כי גייסותינו לא הגיעו אל יעדיהם בטרם הוטלה הפסקת האש.

יהיה מה שיהיה פסק הדין הסופי על הנהגת המבצעים ברמה הפוליטית וברמה הפיקודית הגבוהה, הרי שבח בלבד מגיע לאותה יכולת-מעש כה מילאו כל יחידות השירותים המזוינים הבריטיות והצרפתיות את משימותיהן. במספר נקודות נתקלו בהתנגדות עקשנית; אולם בדרך כלל שיקפה שוב יכולת-הלחמה המצרית את איכותה של ההנהגה המצרית. הצלחה שלמה נמנעה ע"י הפסקת-האש ולא ע"י האויב.

כאן עלינו להזכיר את המסיבות המכבידות הגדולות מאוד בהן פעלו אנשי הצבא ומפקדיהם. למבצע קדמה תקופה המתנה ארוכה, ומשניתן האות, לווה המעשה בחילוקי דעות עזים בבריטניה עצמה, ובביקורת רבה מארצות חוץ. ואף מקרב ידידינו. לדעות סותרות. אלו ניתן פרסום רחב, ויש להניח כי רבו השיחות עליהן בתוך הצבא, בכל הדרגים. בדורות האחרונים היה זה נסיון חדש בשביל אנשי הצבא הבריטיים, ללחום למען מטרה שלא נתמכה בכל לב ע"י אנשי ארצם, ע"י מדינות הקהילה הבריטית וע"י בעלות בריתה של בריטניה, ולהקשיב באותו זמן ברדיו לשידורים פוליטיים-מפלגתיים של הצדדים למחלוקת שבארץ המטרופולין. היו שחשבו כי התוצאה תתבטא בירידת הרמה המקובלת של יעילות מבצעית. בזאת — טעו. כל הדוחות מצביעים על כך שהגייסות ביצעו את המשימות שהוקצו להם ככתבן וכלשונו, שהם פעלו תוך משמעת ורצון עצמי וכי הקצינים והחיילים גילו רמת יכולת נאה.

היתה זו ודאי אכזבה מרה, למפקדים וחיילים כאחד, כאשר "הפסקת האש של חצות" מנעה אותם מלהשלים את המשימה.

בזמן בו רבים בבית התנגחו זה בזה, ורבה היתה המבוכה שבמחשבה, פעלו החיילים הבריטיים וקציניהם מתוך רגש של חובה ואחריות הראוי לשמש מופת לאחרים שרמתם בעתות משבר נמוכה יותר.

דואר ליטני

צמת חיים
168281/ק
שדי ירושלים 103
יפו

הופיע הספר לנוער

מעטים מול רבים

מאת

אברהם וינברג

הסיפורים המוגשים בזה — סיפורי אמת הם — על גיבורים שבמעשיהם, בעקשנותם ובגבורתם הביאו חיי עצמאות לעמם.

בשעתם היו הדברים ברובם דברי סוד — מעשי מחתרת — שחלילה היה להזכירם, כי השולט הזר שהיה אז בארץ רוצה היה לדעת מי הם הבחורים האמיצים ומה מעשיהם.

אברהם וינברג, איש ה"הגנה" הותיק, מספר לדור הצעיר כמה פרשות ממלחמת "המעטים מול הרבים".

להשיג בכל החנויות בארץ.

לאנשי צה"ל ומנויים — הנחה.